

NATUURTOETS

Drents Buiten Eindhoven

SDK Vastgoed

16 DECEMBER 2019

Contactpersonen

ING. M.W.J. STEVENS

Adviseur ecologie & Specialist fauna

T +31 627061118

M +31 627061118

E martijn.stevens@arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 1632

6201 BP Maastricht

Nederland

JASPER OSTERTHUN

Ecoloog

T +31 627060600

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 1018

5200 BA 's-Hertogenbosch

Nederland

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
2	HERONTWIKKELING DRENTS BUITEN	6
3	METHODIEK ECOLOGISCH ONDERZOEK	8
3.1	Oriënterend onderzoek	8
3.2	Soort specifiek onderzoek	8
4	ORIËNTEREND ONDERZOEK BESCHERMDE SOORTEN	12
5	RESULTATEN SOORTGERICHT ONDERZOEK	16
5.1	Roofvogels en eekhoorn	16
5.2	Vleermuizenonderzoek	16
5.2.1	Gewone dwergvleermuis	17
5.2.2	Laatvlieger	18
5.2.3	Rosse vleermuis	19
5.3	Kleine marters	20
5.4	Reptielen- en amfibieënonderzoek	21
6	TOETSING WNB SOORTEN	22
6.1	Effectbeoordeling	22
6.2	Toetsing	23
6.3	Mitigerende maatregelen	24
7	WNB BESCHERMDE GEBIEDEN	25
7.1	Natura 2000 gebieden	25
7.2	Overige gebiedsbescherming	27
8	CONCLUSIES EN VERVOLGSTAPPEN	29
8.1	Beschermde soorten	29
8.2	Beschermde gebieden	29

BIJLAGEN

BIJLAGE A WETTELIJK KADER WET NATUURBESCHERMING	30
BIJLAGE B OVERIGE GEBIEDSBESCHERMING	36
Natuurnetwerk	36
Weidevogelleefgebieden	41
BIJLAGE C FOTO-IMPRESSIE PLANGEBIED	42
BIJLAGE D INSPECTIE BOOMHOLTEN VLEERMUIZEN	44
COLOFON	47

1 INLEIDING

SDK Vastgoed heeft het voornemen om het terrein dat omsloten is door de Lochemstraat, Koenraadlaan, Elburglaan en Apeldoornstraat, te her ontwikkelen in samenwerking met Stichting Woonbedrijf SWS.Hhvl te Eindhoven.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen dient rekening gehouden te worden met soorten en natuurgebieden die in het kader van de Wet natuurbescherming (hierna Wnb genoemd) beschermd zijn. Daarnaast dient rekening gehouden te worden met het Natuurnetwerk Nederland, weidevogelleefgebieden en ecologische verbindingszones die beschermd zijn door de Verordening Ruimte van de provincie Noord-Brabant. Het is daarom noodzakelijk om inzicht te krijgen in de aanwezigheid van beschermde soorten en gebieden en de vervolgstappen die noodzakelijk zijn om overtreding van de Wnb te voorkomen en binnen de beleidskaders van de Verordening ruimte te werken.

Arcadis heeft in opdracht van SDK Vastgoed een beoordeling aan de Wet natuurbescherming uitgevoerd. Op basis van de bevindingen in het oriënterend onderzoek is door Arcadis in 2019 een soortgericht onderzoek uitgevoerd om de aan- of afwezigheid van beschermde soorten vast te kunnen stellen. Voorliggende rapportage betreft de toetsing van de voorgenomen ingreep aan de verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming op basis van de voorgenomen ingreep. Het doel betreft het inzichtelijk maken onder welke condities de voorgenomen handelingen plaats kunnen vinden om een conflict met de Wnb te kunnen voorkomen.

2 HERONTWIKKELING DRENTS BUITEN

Het plangebied ligt in het noordwesten van Eindhoven en wordt omsloten door Lochemstraat, Koenraadlaan, Elburglaan en Apeldoornstraat, zie figuur 1. In het midden en (noord)oosten van het plangebied is natuur te vinden, bestaande uit grasland, houtsingels, bosschages en moeras waar door de warmte van afgelopen tijd geen oppervlaktewater te vinden is. In het midden en westen van het plangebied is een BMX-baan aanwezig. Het parcours is bestraat en er is een keet aanwezig. In het zuiden en zuidwesten van het plangebied is een park aanwezig bestaande uit grasland, bosschages en een speelveld. In het zuidwesten staan bakken met kruiden die vermoedelijk door de bewoners uit de omgeving gebruikt worden. Ten zuiden en westen van het plangebied zijn woningen en groene tuinen aanwezig. In het noorden is een landgoed te vinden, bestaande uit lanen, bosschages, vijvers, graslanden en enkele gebouwen. Ten (zuid)westen van het plangebied zijn enkele gebouwen, bosschages en speelvelden aanwezig.

In Bijlage C is een foto-impressie van het plangebied opgenomen.

Figuur 1 Luchtfoto van het plangebied (rood omkadert) (www.globespotter.cyclomedia.com).

Voorgenomen werkzaamheden

Voor het plangebied is een stedenbouwkundig schetsontwerp gemaakt, zie figuur 2 en 3. Het voornemen is om binnen het plangebied woningen te realiseren. Hiervoor zal de BMX-baan, het park en de natuurlijke terreindelen worden aangepast. Het plangebied wordt bouwrijp gemaakt waarna de woningen gebouwd worden. tijdens de bouwfase zal er gebruik worden gemaakt van bouwplaats verlichting in de winterperiode en jaarrond van bouwplaats beveiliging met mogelijk verlichting van de bouwplaats. Hiervoor zal een aantal bomen gekapt worden. Daarnaast worden er ook bomen gekapt die in slechte staat zijn. Een groot deel van de aanwezige bomen zal worden gehandhaafd en ingepast in het ontwerp (zie figuur 3).

De omgeving van de woningen bestaat voornamelijk uit een parkachtig landschap, bestaande uit grasland en bosschages. Daarnaast worden ook parkeerplaatsen gerealiseerd. De beoordeling heeft betrekking op het gehele plangebied.

Plankaart

Schaal 1:500
Datum: 23-09-2019

Figuur 2 Voorlopige stedenbouwkundig schetsontwerp; plangebied van bovenaf.

Figuur 3 Stedenbouwkundig schetsontwerp; inrichting plangebied.

3 METHODIEK ECOLOGISCH ONDERZOEK

3.1 Oriënterend onderzoek

Ten behoeve van de quickscan ecologie is een literatuurstudie en een veldbezoek uitgevoerd. Voor de literatuurstudie is gebruik gemaakt van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) met de verspreidingsgegevens van beschermde soorten van de afgelopen 5 jaar. Tevens is gebruik gemaakt van de informatie van verschillende websites en verspreidingsatlassen.

Het veldbezoek is uitgevoerd op 1 augustus 2018 door Jasper Osterthun, ecooloog van Arcadis. Ten tijde van het veldbezoek was het 19°C, licht bewolkt en een windkracht van 1 Bft. Het onderzoek bestond uit het uitvoeren van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. Dit is een veldonderzoek waarbij op basis van de fysieke kenmerken van het plangebied een indicatie wordt gegeven van het mogelijk voorkomen van beschermde plant- en diersoorten.

Tijdens het veldbezoek is hiertoe globaal geïnventariseerd of en welke soorten (mogelijk) in en om het plangebied aanwezig zijn. Hierbij is aandacht besteed aan alle relevante soortgroepen en beoordeeld of mogelijke standplaatsen, verblijfplaatsen, voortplantingsplaatsen of leefgebieden binnen of in de directe omgeving van het ingreepgebied (kunnen) worden aangetast door de voorgenomen werkzaamheden.

3.2 Soort specifiek onderzoek

Het veld ecologisch onderzoek is uitgevoerd door de heer J. Osterthun en de heer W. van Overmeire, beiden soortecologen en adviseurs natuurwetgeving werkzaam bij Arcadis Nederland BV. Het rapport inclusief advies is opgesteld door de heer J. Osterthun, specialist ecologie bij Arcadis. De betrokken ecologen hebben zeer ruime ervaring met het uitvoeren van vleermuis-, vogel- en zoogdieronderzoek (veldonderzoek, monitoring, ecologische begeleiding, directievoering en ontheffingsprocedures met uiteenlopende mitigatie en compensatieplannen). Arcadis is lid van het Netwerk Groene Bureaus.

Roofvogels en eekhoorn

Op 3 december 2018 (veldconditie: 11°C, 1-2 Bft en bewolkt) is door de heer J. Osterthun, ecooloog van Arcadis, een visuele inspectie uitgevoerd waarbij de boomkronen zijn gecontroleerd op jaarrond beschermde nesten van roofvogels en eekhoorn. Ook zijn de bomen gecontroleerd op holten die door eekhoorn, boommarter en steenmarter gebruikt kunnen worden als verblijfplaats. Hierbij is gelet op aanwezigheid van individuen, nestmateriaal, krabsporen, uitwerpselen en voedselresten. zie ook Bijlage D.

Vleermuizenonderzoek

Boomholtenonderzoek

Op 12-02-2019 is door de heer J. Osterthun een inspectie van bomen met holte(n) uitgevoerd. De inspectie is uitgevoerd met een verreiker, ladder, endoscoop en zaklamp. De holten zijn onderzocht op sporen (zoals uitwerpselen) van vleermuizen en geschiktheid als verblijfplaats. De bevindingen van dit onderzoek zijn in Bijlage D opgenomen. Op basis van dit onderzoek is geconcludeerd dat verspreid over het plangebied bomen met holte(n) aanwezig zijn die een potentiële verblijfplaats van vleermuizen vormen. Er zijn geen individuen en sporen aangetroffen maar dit biedt geen uitsluitel. Derhalve is ervoor gekozen om voor het onderzoeken van zomerverblijfplaatsen van vleermuizen het plangebied in twee onderzoeksgebieden te verdelen, zie Figuur 5.

Detectoronderzoek

De inventarisatie is uitgevoerd conform het vigerend Vleermuisprotocol 2017 (Netwerk Groene Bureaus 2017). Bij alle bezoeken zijn de waarnemingen gedaan met een heterodyne of live batdetector met opnamemogelijkheden en time expansion (Elekon Batlogger M). Wanneer het niet mogelijk was om soorten in het veld te determineren, zijn waarnemingen opgenomen en later geanalyseerd met Batexplorer. Gedurende de veldbezoeken is gelet op verblijfplaats indicerend gedrag zoals in- en uitvliegen van de verblijfplaats, aantikken van de boom nabij verblijfplaats en zwermen voor de verblijfplaats. Het vleermuizenonderzoek gedurende de zomerperiode (juni t/m juli) is gericht op zomer- en kraamverblijfplaatsen en leefgebied (foerageergebied en vliegroutes). In het najaar (augustus t/m september) is het vleermuizenonderzoek gericht op baltverblijfplaatsen en leefgebied (foerageergebied en vliegroutes). Gedurende deze periode kunnen ook zomerverblijfplaatsen worden vastgesteld. Er wordt vanuit gegaan dat baltverblijfplaatsen ook kunnen functioneren als winterverblijfplaats.

Onderzoeksgebied

Gedurende de zomerperiode (juni t/m juli) is het plangebied in twee onderzoeksgebieden verdeeld. Door twee personen per veldbezoek in te zetten is de kans op missen van zomerverblijfplaatsen uitgesloten.

Tijdens de najaarsperiode (augustus t/m september) is het plangebied door één persoon onderzocht. Dit heeft er mee te maken dat baltsverblijfplaatsen het beste op gehoor (via de batdetector) te vinden zijn. De veldbezoeken zijn voor zonsondergang gestart en er is daarom ook gelet op uitvliegende dieren. Eventuele zomerverblijfplaatsen in deze periode worden op deze manier ook gevonden.

Figuur 3 Het plangebied is verdeeld in twee onderzoeksgebieden (rood omkaderd).

Verantwoording veldbezoeken

De veldbezoeken voldeden alle aan de voorwaarden voor weersomstandigheden nodig voor het uitvoeren van de betreffende soortinventarisaties. Zie onderstaande tabel 1 voor de weersomstandigheden en datums van de veldbezoeken.

Tabel 1 Verantwoording van het veldonderzoek voor soortgericht onderzoek.

Soort(groep) en type onderzoek	Datum en tijdstip	Veldcondities	Onderzoek gericht op:	Opmerkingen
Vleermuizen Zomer-, kraam-, balts- en winterverblijven, leefgebied	26-9-2018, 19:20-23:20	12°C, 1-2 Bft, licht bewolkt	Zomer-, balts- en winterverblijfplaatsen en leefgebied	Onderzoek conform Vleermuisprotocol 2017
	3-6-2019, 21:30-00:30	21°C, 2 Bft, bewolkt	Zomer- en kraamverblijfplaatsen en leefgebied	
	9-7-2019, 02:30-05:30	19°C, 2 Bft, onbewolkt	Zomer- en kraamverblijfplaatsen en leefgebied	
	27-8-2019, 20:30-00:30	22°C, 2 Bft, onbewolkt	Zomer-, balts- en winterverblijfplaatsen en leefgebied	

Onderzoek kleine marters

De inventarisatie is uitgevoerd conform de vigerende Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming (Provincie Noord-Brabant, 2017). Voor het marteronderzoek is gebruik gemaakt van cameravallen; één mostella en twee wildcamera's. Deze zijn verspreid in het plangebied geplaatst, zie Figuur 8 In de mostella en voor de wildcamera's zijn verschillende geursporen gemaakt van tonijn en pindakaas. Op 19-06-2019 zijn de cameravallen geplaatst en op 16-08-2019 zijn de vallen opgehaald. Op 22-07-2019 zijn de batterijen vervangen en de tussentijdse bevindingen onderzocht.

Figuur 4 Het plangebied (rood omkaderd). Locatie Mostella (gele stip), locatie wildcamera (blauw stip).

Reptielen en amfibieën onderzoek

Het onderzoek is gericht op voorkomen van reptielen (levendbarende hagedis en hazelworm) en amfibieën (rugstreeppad en alpenwatersalamander). Conform soortinventarisatieprotocollen van de betreffende soorten (Netwerk Groene Bureaus, 2017) zijn in totaal vijf veldbezoeken uitgevoerd in de ochtend tijdens gunstige weersomstandigheden. Voor het onderzoek is gebruik gemaakt herpetoplaten. Herpetoplaten zijn matten van flexibel warmte-houdend materiaal waaronder geschikte opwarmlocaties voor reptielen en amfibieën ontstaan. Deze zijn ter gewenning ruim 6 weken voor aanvang van de eerste controle kansrijke plekken (ter hoogte van ruigte en struweel op zonnige plekken) binnen het plangebied uitgelegd en vervolgens gecontroleerd op aanwezigheid van reptielen en amfibieën. Daarnaast zijn ook de bosranden en andere zonnige plekken onderzocht op aanwezigheid van reptielen die de ochtendzon gebruiken voor hun energie. Naast deze veldbezoeken is ook tijdens het avond- en ochtendonderzoek voor vleermuizen, gelet op voorkomen van amfibieën. In onderstaande tabel is de verantwoording van de veldbezoeken opgenomen.

In het noordwesten is moerasvegetatie aanwezig wat mogelijk duidt op de aanwezigheid van oppervlaktewater. Derhalve is in de quickscan aangegeven dat, indien hier oppervlaktewater aanwezig is, ook schepnetonderzoek moet plaatsvinden naar het voorkomen van rugstreeppad en alpenwatersalamander. Tijdens de veldbezoeken is geconstateerd dat oppervlaktewater jaarrond ontbreekt. Derhalve heeft geen schepnetonderzoek plaatsgevonden en is de aanwezigheid van voortplantingswater op voorhand uitgesloten.

Figuur 5 Een aantal plekken waar een herpetoplaat is geplaatst.

Tabel 2 Verantwoording van het veldonderzoek voor soortgericht onderzoek.

Soort(groep) en type onderzoek	Datum en tijdstip	Veldcondities	Opmerkingen
Amfibieën & reptielen Voorkomen en leefgebied	12-4-2019, 8:30-10:30 (herpetoplaten plaatsen)	13°C, 1 Bft, bewolkt	Onderzoek conform Soorteninventarisatieprotocollen NGB
	29-5-2019, 9:00-11:00	14°C, 2 Bft, licht bewolkt	
	7-6-2019, 10:30-12:30	21°C, 2 Bft, licht bewolkt	
	21-6-2019, 9:00-11:00	19°C, 1 Bft, onbewolkt	
	1-8-2019, 10:00-12:00	19°C, 1 Bft, onbewolkt	
	16-8-2019, 10:30-12:30	22°C, 1-2 Bft, licht bewolkt	

4 ORIËTEREND ONDERZOEK BESCHERMDE SOORTEN

De Wnb regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld. Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van beschermde soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren (artikelen 3.1, 3.5 en 3.10). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 1.11).

Naast soorten van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn dient ook rekening te worden gehouden met de nationaal beschermde soorten: categorie 'andere soorten'. De provincies en het Rijk hebben in hun verordeningen uit de lijst van 'andere soorten' diersoorten aangewezen waarvoor een vrijstelling geldt en dus geen ontheffing van verbodsbepalingen hoeft te worden aangevraagd. In bijlage A wordt uitgebreider ingegaan op de Wnb.

Beoordeling

In tabel 1 is op basis van het bureauonderzoek en veldbezoek per soortgroep een beschrijving opgenomen. In deze beschrijving wordt ingegaan op de (verwachte) functie van het plangebied voor de soort(groep) op basis van aanwezig habitat binnen het plangebied.

Tabel 3: Voorkomen en functie leefgebied van beschermde soorten binnen het projectgebied per relevante soortgroep.

Soortgroep	Aanwezigheid beschermde soorten / geschiktheid habitat	Conclusie
Flora	<i>Bureauonderzoek</i> In de omgeving van het plangebied zijn op binnenstedelijke locaties waarnemingen bekend van kartuizer anjer (NDFF). De karthuiser anjer groeit in schrale- en kalkgraslanden, in bosschages langs de bermen, op dijken en op leestenhellingen en zandsteenrotsen. In het binnenstedelijke gebied van Eindhoven wordt aangenomen dat het hier niet om een natuurlijke verspreiding maar om uit tuinen of vanuit zaadmengsels verspreide groeiplaatsen betreft. Het plangebied ligt niet binnen het verspreidingsgebied van andere beschermde planten (www.verspreidingsatlas.nl). <i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde planten aangetroffen. Door de droogte van afgelopen periode zijn veel planten verdwenen of verdroogd en daarom slecht te determineren. Binnen het plangebied zijn graslanden en bosschages aanwezig waar potentiële groeiplaatsen van de karthuiser anjer aanwezig zijn.	Op basis van het bureau- en veldonderzoek kan aanwezigheid van de kartuizer anjer niet worden uitgesloten. Andere beschermde soorten zijn op basis van de verspreidingsgegevens uitgesloten.
Broedvogels met jaarrond beschermd nest	<i>Bureauonderzoek</i> In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van buizerd, wespandief, boomvalk, bosuil, sperwer, havik, huismus, gierzwaluw, kerkuil en ransuil (NDFF). <i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek zijn geen jaarrond beschermde nesten en soorten van jaarrond beschermd nesten aangetroffen. Door het dichte bladerdek zijn jaarrond beschermde nesten echter niet volledig uit te sluiten. De bosschages binnen het plangebied vormen een potentiële nestplaats voor soorten die in bossen broeden zoals bosuil, buizerd, havik, ransuil, sperwer, wespandief en boomvalk. Andere soorten zoals huismus, gierzwaluw broeden in gebouwen en aanwezigheid is daarom uitgesloten. Het plangebied vormt door de houtsingels, graslanden en bosschages geschikt foerageergebied van bosuil, buizerd, havik, ransuil, sperwer, wespandief, boomvalk en huismus. De gierzwaluw foerageert hoog in de lucht en het plangebied vormt daarom geen primair foerageergebied.	Het plangebied functioneert mogelijk als nestplaats van bosuil, buizerd, havik, ransuil, sperwer, wespandief of boomvalk. Daarnaast vormt het plangebied ook geschikt foerageergebied voor deze soorten en de huismus. Andere vogels met jaarrond beschermd nest zijn op basis van het bureau- en veldonderzoek uitgesloten.
Algemeen voorkomende broedvogels	<i>Bureauonderzoek</i> In het plangebied en de omgeving zijn waarnemingen bekend van onder andere zwarte mees, tiftjaf, zwarte kraai, ekster, gaai, koolmees, houtduif, appelvink, blauwe reiger en boerenzwaluw (NDFF). <i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek zijn geen nestplaatsen aangetroffen. Door het dichte bladerdek waren de bomen echter niet volledig te onderzoeken.	De houtsingels, bosschages, verruigde graslanden en moerasvegetatie vormen een potentiële nestplaats voor verschillende soorten.

Soortgroep	Aanwezigheid beschermde soorten / geschiktheid habitat	Conclusie
	De bosschages, houtsingels vormen een potentiële nestplaats voor soorten zoals zwarte mees, grote bonte specht, groene specht, tjiftjaf, zwarte kraai, houtduif en ekster. De verruigde delen van het grasland en moerasvegetatie vormen ook een geschikte nestplaats voor soorten zoals tjiftjaf en bosrietzanger.	
Grond-gebonden zoogdieren	<i>Bureauonderzoek</i> In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van soorten zoals eekhoorn, steenmarter, bunzing, rosse woelmuis, veldmuis, huisspitsmuis, bosmuis, vos, konijn en egel (NDFF). Het plangebied ligt ook binnen het verspreidingsgebied van marterachtigen zoals boommarter, bunzing, wezel en hermelijn. <i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek zijn geen grondgebonden zoogdieren noch sporen waargenomen. Er zijn ook geen potentiële verblijfplaatsen, zoals boomholtes die mogelijk gebruikt worden door steen- en boommarter en eekhoorn als verblijfplaats, aangetroffen. Door het dichte bladerdek was het echter niet mogelijk om de bomen volledig te inspecteren. Daardoor was het ook niet mogelijk om andere nestplaatsen van eekhoorn, gevormd door blad, takken en mos, uit te sluiten. Verblijfplaatsen van kleine zoogdieren zoals muisachtigen, wezel, hermelijn en egel kunnen niet worden uitgesloten. Gelet op de bosschages, houtsingels, graslanden en moerasvegetatie vormt het plangebied een potentieel foerageergebied van alle soorten die volgens het bureauonderzoek voor kunnen komen.	Binnen het plangebied kan aanwezigheid van verblijfplaatsen van boommarter, steenmarter, wezel, hermelijn en eekhoorn niet worden uitgesloten. Het plangebied vormt geschikt foerageergebied van eekhoorn, steenmarter, bunzing, rosse woelmuis, veldmuis, huisspitsmuis, bosmuis, vos, konijn, egel, bunzing, wezel en hermelijn.
Vleermuizen	<i>Bureauonderzoek</i> In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van gewone- en ruige dwergvleermuis en laatvlieger (NDFF). Het plangebied ligt ook binnen het verspreidingsgebied van watervleermuis, rosse vleermuis, franjestaart en gewone grootoorvleermuis (www.verspreidingsatlas.nl). <i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek zijn geen sporen van vleermuizen aangetroffen. Wel zijn meerdere bomen met holtes waargenomen die als verblijfplaats kunnen functioneren, zie figuur 5. Door het dichte bladerdek van de bomen was het niet mogelijk om alle bomen geheel te onderzoeken op boomholtes. Het is daarom goed mogelijk dat er nog meer potentiële verblijfplaatsen aanwezig zijn. Het gehele plangebied vormt door de luwe plekken en de afwisselende groenstructuren een geschikt foerageergebied. De bosschages en houtsingels kunnen gebruikt worden als vliegroute door vleermuizen die uit stedelijke gebied komen en in het buitengebied willen foerageren.	Binnen het plangebied zijn potentiële verblijfplaatsen in bomen aanwezig. Daarnaast vormt het plangebied geschikt foerageergebied. De bosschages en houtsingels functioneren mogelijk als vliegroute.

Soortgroep	Aanwezigheid beschermde soorten / geschiktheid habitat	Conclusie
	 <i>Figuur 6 Luchtfoto van het plangebied (rood omkadert), bomen met reeds vastgestelde potentiële verblijfplaats vleermuizen (www.globespotter.cyclomedia.com).</i>	
Reptielen	<i>Bureauonderzoek</i> In de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van reptielen (NDFF). Het plangebied ligt binnen het verspreidingsgebied van levendbarende hagedis en hazelworm (www.verspreidingsatlas.nl). <i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek zijn geen reptielen waargenomen. Het plangebied vormt door de bosschages, houtsingels en grasland geschikt leefgebied van levendbarende hagedis en hazelworm.	Aanwezigheid van levendbarende hagedis en hazelworm is niet uitgesloten. Andere soorten zijn op basis van de verspreidingsgegevens uitgesloten.
Amfibieën	<i>Bureauonderzoek</i> In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van bruine kikker, kleine watersalamander, gewone pad, alpenwatersalamander, kamsalamander en bastaardkikker (NDFF). Het plangebied ligt ook binnen het verspreidingsgebied van poelkikker en rugstreeppad (www.verspreidingsatlas.nl). <i>Veldbezoek</i> Binnen het plangebied zijn tijdens het veldbezoek geen amfibieën waargenomen. Gelet op de moerasvegetatie in het oosten van het plangebied wordt verwacht dat hier een drassig milieu heerst. Door de warmte van afgelopen periode is het oppervlaktewater echter opgedroogd. Dit drassige milieu kan geschikt zijn als voortplantingswater van bruine kikker, kleine watersalamander, gewone pad, alpenwatersalamander, bastaardkikker, poelkikker en rugstreeppad. Binnen het gehele plangebied kan door alle genoemde soorten gebruikt worden als landhabitat. Binnen de bosschages is onder andere dood hout aanwezig waar amfibieën kunnen overwinteren. Alleen de kamsalamander is gebonden aan diepere wateren waardoor drassig milieu binnen het plangebied ongeschikt is als waterhabitat. Ten noorden van het landgoed zijn echter wel vijvers aanwezig die waarschijnlijk diep genoeg zijn voor de kamsalamander. Gelet op bosranden in de omgeving van de vijvers is een voervloed aan geschikt landhabitat in de directe omgeving aanwezig waardoor aanwezigheid binnen het plangebied uitgesloten is.	Aanwezigheid van bruine kikker, kleine watersalamander, gewone pad, alpenwatersalamander, meerkikker, bastaardkikker, poelkikker en rugstreeppad is niet uitgesloten. Het gehele plangebied kan functioneren als leefgebied. Andere amfibieën zijn op basis van de verspreidingsgegevens uitgesloten.
Vissen	<i>Bureauonderzoek</i> - <i>Veldbezoek</i> Jaarrond oppervlaktewater ontbreekt waardoor aanwezigheid van vissen is uitgesloten.	Vissen komen niet voor.
Ongewervelden	<i>Bureauonderzoek</i> In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van iepenpage (NDFF). Het plangebied ligt niet binnen het	De iepenpage kan incidenteel voorkomen binnen het plangebied.

Soortgroep	Aanwezigheid beschermde soorten / geschiktheid habitat	Conclusie
	verspreidingsgebied van andere beschermde ongewervelden (www.verspreidingsatlas.nl). <i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde ongewervelden waargenomen. De iepenpage is afhankelijk van de iep die een functie als waardplant heeft. Door het ontbreken van iepen is het uitgesloten dat het plangebied een essentiële functie als leefgebied heeft. Het is niet uitgesloten dat het plangebied incidenteel gebruikt wordt om nectar te zoeken.	Andere beschermde ongewervelden zijn op basis van de verspreidingsgegevens uitgesloten.

5 RESULTATEN SOORTGERICHT ONDERZOEK

Op basis van het oriënterend onderzoek is aanvullend soortgericht onderzoek uitgevoerd naar roofvogels, eekhoorn, marterachtigen, vleermuizen, reptielen en amfibieën. In het navolgende hoofdstuk wordt op het soortgericht onderzoek ingegaan.

5.1 Roofvogels en eekhoorn

Op basis van de quickscan is geconcludeerd dat conflict met de Wnb kan plaatsvinden omdat negatieve effecten op nesten van roofvogels (met jaarrond beschermd nest) en eekhoorn niet uitgesloten kunnen worden. In het kader van de Wnb dient onderzoek uitgevoerd te worden naar de aanwezigheid van nesten van roofvogels en eekhoorn.

Resultaten

Tijdens het veldbezoek zijn geen jaarrond beschermde roofvogelnesten en/of nesten van eekhoorn aangetroffen. Er zijn geen voor eekhoorn of grote marters (zoals boommarter) geschikte boomholten vastgesteld binnen het plangebied. Op basis van dit onderzoek is het uitgesloten dat het plangebied een primaire functie voor roofvogels, eekhoorn en boommarter heeft.

Binnen het plangebied zijn wel nesten aangetroffen van broedvogels waarvan het nest alleen gedurende broedperiode beschermd is, zoals grote bonte specht, ekster en houtduif, zie Figuur 9.

Figuur 7 Aanwezigheid nesten van vogels waarvan het nest alleen gedurende broedperiode beschermd is zoals grote bonte specht (blauw), ekster (groen) en houtduif (rood).

5.2 Vleermuizenonderzoek

Op basis van de quickscan is geconcludeerd dat conflict met de Wnb kan plaatsvinden omdat negatieve effecten op het individuele vleermuizen en hun leefgebied niet uitgesloten kunnen worden. In het kader van de Wnb dient daarom vleermuizenonderzoek uitgevoerd te worden om aan- of afwezigheid van verblijfplaatsen en leefgebied vast te stellen waarna de noodzakelijke vervolgstappen bepaald kunnen worden.

Tijdens het vleermuizenonderzoek zijn de volgende soorten waargenomen: Gewone dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis. Aanwezigheid van andere soorten is op basis van dit onderzoek uitgesloten.

5.2.1 Gewone dwergvleermuis

In Figuur 10 zijn de bevindingen betreffende de gewone dwergvleermuis opgenomen.

Verblijfplaatsen

De gewone dwergvleermuis is een gebouwbewonende soort die sporadisch in bomen wordt aangetroffen. Binnen het plangebied zijn geen verblijfplaatsen vastgesteld. Geen van de individuen die zijn waargenomen vertoonde verblijfplaats indicierend gedrag. Aanwezigheid van verblijfplaatsen binnen het plangebied is op basis van het onderzoek uitgesloten. Wel zijn in de woonwijk ten zuiden van het plangebied baltende gewone dwergvleermuizen waargenomen. De baltplaatsen zijn aanwezig in de woningen. Het gaat hier vermoedelijk om een deelpopulatie van een grotere populatie die in de wijk actief is.

Foerageergebied

Het plangebied wordt gebruikt als foerageergebied door enkele gewone dwergvleermuis (maximaal 10 dieren) die afkomstig zijn uit de woonwijk ten zuiden van het plangebied. Deze individuen zijn incidenteel binnen het plangebied waargenomen. Er zijn frequent overvliegende gewone dwergvleermuizen waargenomen die vanuit de woonwijk richting het noorden vlogen. Daarom kan worden aangenomen dat het landgoed ten noorden van het plangebied ook functioneel is als foerageergebied. Gelet op de bevindingen is geconcludeerd dat het plangebied functioneel is als foerageergebied van maximaal 10 gewone dwergvleermuis. Omdat het plangebied incidenteel gebruikt wordt als foerageergebied en het landgoed ten noorden van het plangebied frequenter gebruikt als foerageergebied is het uitgesloten dat het plangebied een essentiële functie als foerageergebied heeft.

Vliegroutes

Maximaal 10 gewone dwergvleermuizen verplaatsen zich van de woonwijk ten zuiden van het plangebied richting het landgoed ten noorden van het plangebied. De beplanting wordt gebruikt als begeleiding. Gelet op de bosschages en houtsingels binnen het plangebied kan de gewone dwergvleermuis zich via verschillende lijnvormige elementen door het plangebied verplaatsen. De groenstructuren die de gewone dwergvleermuizen kan gebruiken blijven in de nieuwe situatie grotendeels bestaan. Daarnaast worden ook nieuwe groenstructuren aangeplant. Maar ook de woningen die gerealiseerd worden kunnen gebruikt worden als vliegroute. In de nieuwe situatie is het daarom voor de aanwezige gewone dwergvleermuizen mogelijk om van de verblijfplaatsen naar het landgoed te vliegen om hier te foerageren.

Effecten

Gedurende de aanlegfase is het mogelijk dat het gebruik kunstverlichting (bijvoorbeeld bouwlampen) het plangebied ongeschikter maakt als foerageergebied en vliegroute. Het plangebied ligt tussen het landgoed (uitwijkplaats foerageergebied) en de woonwijk, waar de verblijfplaatsen aanwezig zijn. Dit kan ertoe leiden dat de betreffende dieren het landgoed niet kunnen bereiken en andere foerageergebied moeten vinden die minder geschikt zijn. Door minder geschikt foerageergebied kunnen verblijfplaatsen verlaten worden. Effecten op foerageergebied, vliegroute en verblijfplaatsen zijn daarom niet uitgesloten. In de nieuwe situatie is een woonwijk aanwezig met groenstructuren. Hier kan door de betreffende dieren gevoerageerd worden en ook is het mogelijk om via de groenstructuren en de woningen het landgoed te bereiken, om ook hier te foerageren. Daarom zijn in de nieuwe situatie effecten op foerageergebied, vliegroute en verblijfplaatsen uitgesloten.

Figuur 8 Het plangebied (rood omkaderd), foerageergebied (geel) en vliegroute van maximaal 10 dieren (blauw).

5.2.2 Laatvlieger

Verblijfplaatsen

De laatvlieger is een typische gebouwbewonende soort. Binnen het plangebied zijn geen gebouwen aanwezig. Tijdens het onderzoek zijn dan ook geen verblijfplaatsen aangetroffen. Aanwezigheid van verblijfplaatsen is uitgesloten.

Foerageergebied

Het plangebied wordt niet gebruikt als foerageergebied. De overvliegende individuen die zijn waargenomen (maximaal 5 dieren) verplaatste zich van de woonwijk ten het zuiden van het plangebied richting het landgoed ten noorden van het plangebied. Hoogstwaarschijnlijk functioneert het landgoed als foerageergebied. Op basis van de bevindingen is het uitgesloten dat het plangebied een essentiële functie als foerageergebied heeft.

Vliegroutes

Op één plek in het plangebied zijn overvliegende laatvliegers waargenomen. De beplanting wordt gebruikt als begeleiding. Gelet op de bosschages en houtsingels binnen het plangebied kan de laatvlieger zich via verschillende lijnvormige elementen door het plangebied verplaatsen. De groenstructuren die de gewone dwergvleermuis kan gebruiken blijven in de nieuwe situatie grotendeels bestaan. Daarnaast worden ook nieuwe groenstructuren aangeplant. Maar ook de woningen die gerealiseerd worden kunnen gebruikt worden als vliegroute. In de nieuwe situatie is het daarom voor de aanwezige laatvliegers mogelijk om van de verblijfplaatsen naar het landgoed te vliegen om hier te foerageren.

Effecten

Gedurende de bouwfase is het mogelijk dat het gebruik kunstverlichting (bijvoorbeeld bouwlampen) het plangebied ongeschikter maakt als vliegroute. Het plangebied ligt tussen het landgoed (uitwijkplaats foerageergebied) en de woonwijk, waar de verblijfplaatsen aanwezig zijn. Dit kan ertoe leiden dat de betreffende dieren het landgoed niet kunnen bereiken en andere foerageergebied moeten vinden die minder geschikt zijn. Door minder geschikt foerageergebied kunnen verblijfplaatsen verlaten worden. Effecten op foerageergebied, vliegroute en verblijfplaatsen zijn daarom niet uitgesloten. In de nieuwe situatie is een woonwijk aanwezig met groenstructuren. Hier kan door de betreffende dieren gefoerageerd worden en ook is het mogelijk om via de groenstructuren en de woningen het landgoed te bereiken, om ook hier te

foerageren. Daarom zijn in de nieuwe situatie effecten op foerageergebied, vliegroute en verblijfplaatsen uitgesloten.

Figuur 9 Het plangebied (rood omkaderd) en vliegroute van maximaal 5 dieren (blauw).

5.2.3 Rosse vleermuis

Verplaatsen

De rosse vleermuis is een typische boombewonende vleermuis. Binnen het plangebied zijn geen verblijfplaatsen vastgesteld. De enkele individuen die zijn waargenomen vlogen hoog over. Geen van deze individuen vertoonde verblijfplaats indicierend gedrag. Aanwezigheid van verblijfplaatsen binnen het plangebied is daarom uitgesloten.

Foerageergebied

De enkele individuen die zijn waargenomen vlogen hoog over het plangebied en zijn incidenteel waargenomen. Het is daarom uitgesloten dat het plangebied gebruikt wordt als essentieel foerageergebied.

Vliegroutes

De enkele individuen die zijn waargenomen hadden geen relatie met de groenstructuren binnen het plangebied. Het is daarom uitgesloten dat het plangebied een essentiële functie als vliegroute heeft.

Effecten

Op basis van de bevindingen zijn effecten op rosse vleermuis als gevolg van de werkzaamheden uitgesloten. Vervolgstappen zijn niet aan de orde.

Figuur 10 Het plangebied (rood omkaderd) en hoog overvliegend individu (oranje).

Het vleermuizenonderzoek is een momentopname. Dit houdt in dat indien ten tijde van het onderzoek geen verblijfplaatsen in de bomen zijn vastgesteld, het niet uitgesloten is dat incidenteel toch vleermuizen in de bomen verblijven, of zich na het onderzoek in het plangebied vestigen.

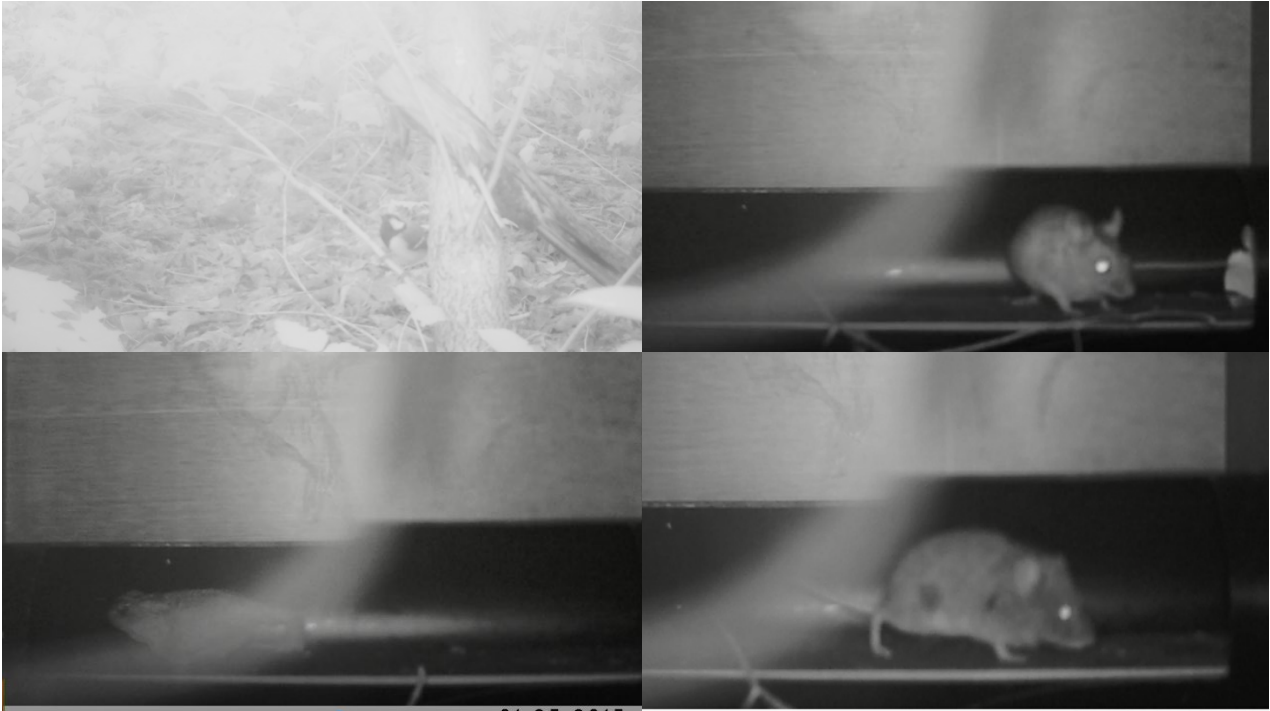
5.3 Kleine marters

Op basis van de quickscan is geconcludeerd dat conflict met de Wnb kan plaatsvinden omdat negatieve effecten op het leefgebied van marters (wezel, hermelijn, boom- en steenmarter) niet uitgesloten kunnen worden. In het kader van de Wnb dient daarom marteronderzoek uitgevoerd te worden om aan- of afwezigheid van leefgebied vast te stellen waarna de noodzakelijke vervolgstappen bepaald kunnen worden. de methode richt zich primair op de kleine marterachtigen maar aanwezigheid van boom en steenmarter wordt direct meegenomen met de wildcamera methode. De mostella is ongeschikt voor grote martersoorten.

Resultaten marter onderzoek

De mostella en de wildcamera's hebben geen marterachtigen gefotografeerd. Op basis van dit onderzoek is structurele aanwezigheid van kleine marterachtigen binnen het plangebied uitgesloten.

Wel zijn algemeen voorkomende soorten op beeld vastgelegd zoals bosmuis, huismus, gewone pad en koolmees.

Figuur 11 Algemeen voorkomende soorten die met de wildcamera's en mostella zijn vastgelegd. Linksboven: koolmees. Linksonder: gewone pad. Rechtsboven: bosmuis. Rechtsonder: huismuis.

5.4 Reptielen- en amfibieënonderzoek

Op basis van de quickscan is geconcludeerd dat conflict met de Wnb kan plaatsvinden omdat negatieve effecten op het leefgebied en individuen van levendbarende hagedis, hazelworm, rugstreeppad en alpenwatersalamander niet uitgesloten kunnen worden. In het kader van de Wnb dient daarom reptielen/amfibieënonderzoek uitgevoerd te worden om aan- of afwezigheid van leefgebied vast te stellen waarna de noodzakelijke vervolgstappen bepaald kunnen worden.

Resultaten

Tijdens het amfibieën- en reptielenonderzoek (en andere soortgerichte onderzoeken) zijn geen van de zwaar beschermde doel soorten aangetroffen. Wel zijn onder de herpetoplaten algemeen voorkomende soorten zoals gewone pad en bosmuis aangetroffen. Op basis van deze bevindingen is het uitgesloten dat het plangebied functioneel leefgebied vormt van levendbarende hagedis, hazelworm, rugstreeppad en alpenwatersalamander.

6 TOETSING WNB SOORTEN

6.1 Effectbeoordeling

Hieronder is per mogelijk voorkomende soortgroep een beschrijving gegeven van effecten als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden. Er geldt een vrijstelling voor de binnen het plangebied algemeen voorkomende soorten grondgebonden zoogdieren (zoals muisachtigen, konijn, vos, bunzing en egel) en algemeen voorkomende amfibieën (gewone pad, bastaardkikker, meerkikker, bruine kikker, kleine watersalamander), zie Bijlage A. Voor deze soorten geldt wel de zorgplicht, zie paragraaf 3.7.

Tabel 4: Effecten per soort(groep) als gevolg van werkzaamheden.

Soort(groep) (beschermings- categorie)	Beschrijving effecten
Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaats roofvogels	Geen effecten te verwachten. Voorkomen broedvogels met jaarrond beschermde nestplekken is uitgesloten.
Algemeen voorkomende broedvogels (nestplaats gedurende broedperiode beschermd)	Als gevolg van het kappen van bomen, struiken en verwijderen van verruigd grasland en moerasvegetatie gaan nestplaatsen van algemeen voorkomende broedvogels verloren. Vernieling van nesten leidt mogelijk tot sterfte van broedsels of legfels van vogels. Bij werkzaamheden in het broedseizoen worden broedende vogels mogelijk verstoord.
Eekhoorn, boommarter, steenmarter, wezel, hermelijn.	Geen effecten te verwachten. Voorkomen nesten en primair leefgebied eekhoorn en boommarter en primair leefgebied en individuen van steenmarter en overige kleine marters is uitgesloten.
Vleermuizen	De aanwezigheid van vleermuisverblijfplaatsen is uitgesloten. Effecten op individuen en verblijfplaatsen van vleermuissoorten zijn uitgesloten. Als gevolg van de werkzaamheden en met name verlichting kunnen mogelijk effect hebben op foerageergebied en een vliegrouteverbinding van gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Op en langs het plangebied zijn diverse alternatieve geschikte vliegrouteverbindingen voorhanden welke niet worden aangetast door de voorgenomen herontwikkeling. Door de aanwezigheid van geschikte alternatieven op korte afstand en het grotendeels behoud van de bestaande groenstructuur binnen het plangebied leidt de ingreep niet tot aantasting van de functionaliteit van het plangebied als migratieroute. Binnen het plangebied en directe nabijheid blijft tijdens en na de herontwikkeling geschikt foerageergebied voorhanden. De ligging nabij een grot uitgestrekt groengebied voorkomt dat de ingreep zal leiden tot aantasting van functioneel leefgebied van de gewone dwergvleermuis.
Reptielen	Geen effecten te verwachten. Voorkomen reptielen soorten is uitgesloten.
Amfibieën	Zwaar beschermde soorten amfibieën zijn uitgesloten. De ingreep heeft enkel een effect op het voorkomen van de algemeen beschermde gewone pad.
Ongewervelden	Geen effecten te verwachten.

6.2 Toetsing

In de onderstaande tabellen is per soortgroep op basis van de effectbeschrijving in de vorige paragraaf aangegeven welke verbodsbepalingen van de Wnb mogelijk worden overtreden als gevolg van de voorgenomen herontwikkeling. Hierbij is onderscheid gemaakt in de beschermingscategorieën zoals deze in de Wnb worden aangehouden, namelijk: Vogels- en Habitatrichtlijn- en Andere soorten. De verbodsartikelen die niet van toepassing zijn worden vervolgens kort toegelicht.

Vogelrichtlijnsoort

In tabel 3 is weergegeven welke verbodsbepalingen van de Wnb voor wat betreft 'vogelrichtlijnsoorten' mogelijk overtreden worden. Gezien de werkzaamheden is het rapen van eieren niet aan de orde en daarom is art. 3.1 lid 3 van de Wnb niet van toepassing. De mogelijk effecten op enkele broedgevallen die binnen het plangebied aanwezig zijn hebben geen invloed op de wezenlijke staat van instandhouding van deze soorten en daarom is er geen sprake van overtreding van art. 3.1 lid 4 van de Wnb volgens art. 3.1 lid 5 van de Wnb. Voor de broedvogels met jaarrond beschermde nestplaats (huismus en gierwaluw) geldt hetzelfde. Woningen in de rest van de wijk en in aangrenzende wijken bieden vergelijkbaar leefgebied en geschikte nestlocaties waar de soorten naar kunnen uitwijken. Tijdelijke verstoring als gevolg van de werkzaamheden heeft naar verwachting dan ook geen effect op de gunstige staat van instandhouding van de soorten.

Tabel 5 Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn.

Soortgroep	Lid 1	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Gevolg van
Algemeen voorkomende broedvogels (nestplaats gedurende broedperiode beschermd)	X	X			Verwijderen bomen, struiken en verruigd grasland en moerasvegetatie

Verbodsbepalingen:

Lid 1: te doden of te vangen;

Lid 2: opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;

Lid 3: eieren te rapen en deze onder zich te hebben;

Lid 4: opzettelijk te verstoren; verstoring toegestaan indien niet van wezenlijke invloed op de staat van instandhouding.

Habitatrichtlijnsoorten

In tabel 4 is weergegeven welke verbodsbepalingen van de Wnb voor wat betreft 'habitatrichtlijnsoorten' mogelijk overtreden worden. Art. 3.5 lid 3 van de Wnb is gericht op soorten die eieren leggen en daarom niet van toepassing op deze soortgroep. Art. 3.5 lid 5 van de Wnb is gericht op planten en daarom niet van toepassing op deze soort.

Tabel 6 Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 ten aanzien van soorten van de Habitatrichtlijn

Soortgroep	Lid 1	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Lid 5	Gevolg van
Vleermuizen		X		X		Aantasting en verstoring foerageergebied en vliegroute

Verbodsbepalingen:

Lid 1: opzettelijk te doden of te vangen;

Lid 2: opzettelijk te verstoren;

Lid 3: eieren van dieren opzettelijk te vernielen of te rapen;

Lid 4: voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;

Lid 5: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

6.3 Mitigerende maatregelen

Voor algemeen voorkomende broedvogels (waarvan het nest gedurende broedperiode beschermd is) dienen mitigerende maatregelen getroffen te worden. Daarnaast dienen in het kader van de algemene zorgplicht (artikel 1.11 Wnb) maatregelen te worden getroffen om voldoende zorg in acht te nemen voor aanwezige beschermde en niet-beschermde soorten, onder andere voor in de omgeving voorkomende grondgebonden zoogdieren en amfibieën waarvoor vrijstelling geldt.

- **Zorgplicht:**
 - Houd tijdens de werkzaamheden te allen tijde rekening met de algemene zorgplicht: werk in één richting, de richting waarin soorten kunnen vluchten.
 - Het materieel moet zorgvuldig en deskundig worden gebruikt, zodat geen onnodige schade wordt veroorzaakt of onnodige verstoring van flora en fauna optreedt.
 - Verwijder 1-malig alle struweel, rommel en kruidenvegetatie om het gebied ongeschikter te maken voor vestiging van beschermde soorten. deze handeling dient buiten de broedperiode van 1 maart tot 1 augustus plaats te vinden en ook buiten de vorstperiodes om verstoring van grondgebonden zoogdieren als egel te voorkomen. Periodiek (jaarlijks) het gehele terrein op te ruimen en kort te maaien. Bij voorkeur in de periode september – oktober.
- **Broedvogels (nestplaats gedurende broedperiode beschermd):** Voer werkzaamheden bij voorkeur buiten het broedseizoen uit. Het broedseizoen loopt ongeveer van 1 maart tot 1 september maar kan afhankelijk van het weer en andere factoren verschuiven. Indien het niet mogelijk is om buiten het broedseizoen te werken, dienen geschikte broedlocaties voorafgaand aan het broedseizoen ongeschikt te worden gemaakt en gehouden. Indien werkzaamheden starten binnen het broedseizoen, dient door een deskundig ecooloog onderzocht te worden of broedende vogels ter plaatse aanwezig zijn.

Vleermuizen

Om permanente effecten op vleermuisfuncties te voorkomen dient de vliegroute verbinding in stand te worden gehouden door middel van nieuwe beplanting en behoud van beplanting in de vorm van bomen en struweel. Dit wordt reeds afdoende bewerkstelligt op basis van de ontwerpplannen zoals in dit rapport opgenomen. Ook de toepassing van openbare verlichting dient te worden afgestemd op de functies van de beplantingslijnen binnen het plangebied.

Tijdelijke effecten op foerageergebied, vliegroutes en verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis en laatvlieger gedurende de bouwfase wordt voorkomen door geen kunstverlichting te gebruiken tussen een half uur voor zonsondergang tot een half uur na zonsopkomst direct aanstralend op de groenstructuur binnen het plangebied. De verlichtingsbronnen dienen zo geplaatst te worden dat deze van de boomkronen weg schijnen in plaats van de boomkronen direct aan te stralen. Indien dit niet (overal) mogelijk is wordt in overleg met de deskundig ecooloog bepaald hoe en waar kunstverlichting kan worden ingezet zonder kans op verstoring van gebiedsfuncties.

7 WNB BESCHERMDE GEBIEDEN

De Wnb maakt het mogelijk gebieden aan te wijzen als beschermde natuurgebieden (Natura 2000 gebieden). De Wnb noemt daarbij verschillende soorten gebieden.

- Natura 2000-gebieden zijn de gebieden die de Minister van Economische Zaken heeft aangewezen ter uitvoering van de verplichtingen die voortvloeien uit de Vogel- en Habitatrichtlijn ([art. 2.1, lid 1](#)).
- Het Natuurnetwerk Brabant (NNB): het samenhangende ecologische netwerk waarvoor de provincies (gedeputeerde staten) zorgdragen voor de totstandkoming en instandhouding ([art 1.12, lid 2](#)).
- “Bijzondere provinciale natuurgebieden” en “Bijzondere provinciale landschappen” zijn gebieden buiten het NNB aangewezen door gedeputeerde staten vanwege bijzondere natuurwaarden of landschappelijke en cultuurhistorische waarden ([art 1.12, lid 3](#)).
- “Bijzondere nationale natuurgebieden” zijn door de Minister van Economische Zaken aangewezen buiten bestaande Natura 2000-gebieden ([art. 2.11, lid 1](#)).

7.1 Natura 2000 gebieden

De Wnb kent alleen voor de Natura 2000-gebieden een toetsingskader. De bescherming van het NNB verloopt via het planologische spoor. Ten aanzien van de bescherming van bijzondere nationale en provinciale natuurgebieden en bijzondere provinciale landschappen is in de Wnb geen regeling opgenomen. Provincies kunnen -wanneer zij een dergelijk gebied aan zouden wijzen- daarvoor zelf een regeling opstellen. In bijlage A wordt verder ingegaan op de gebiedsbescherming.

Methodiek

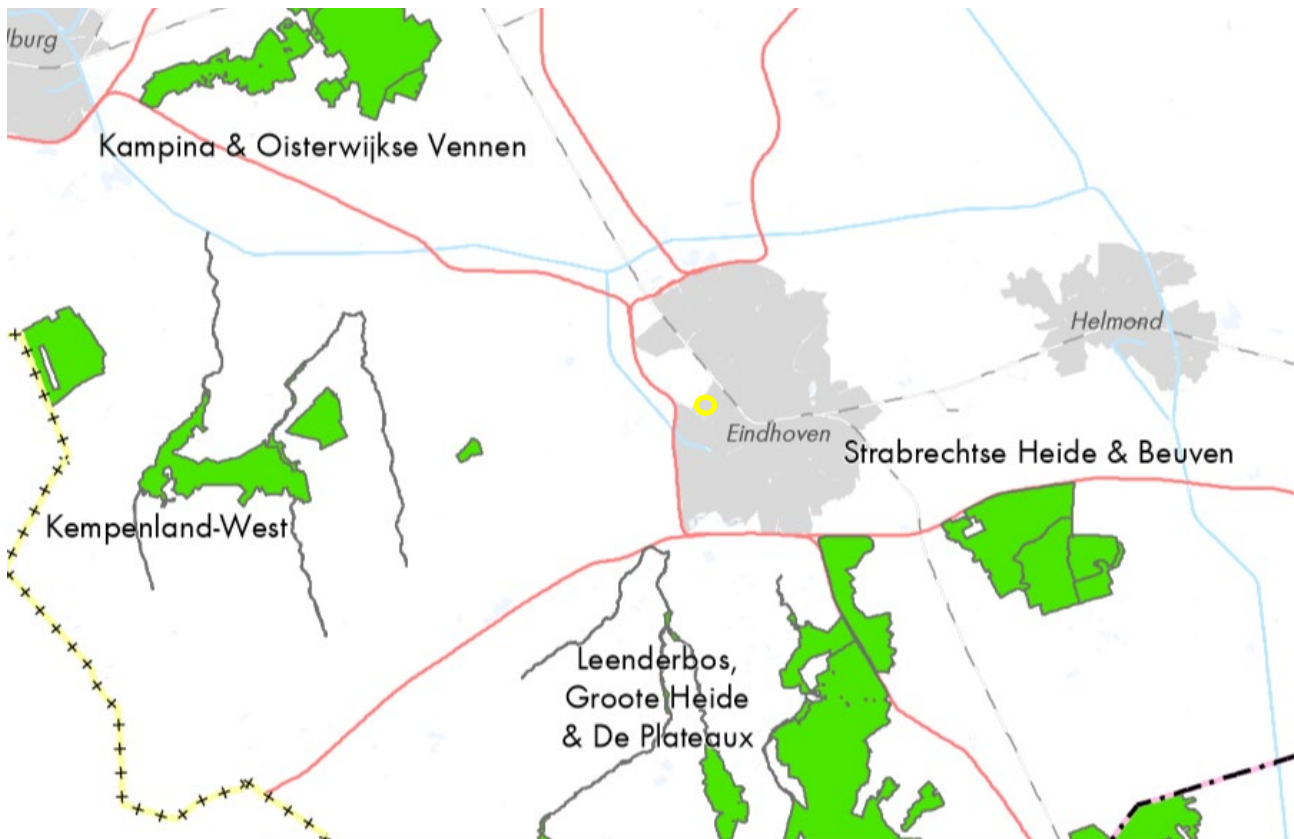
Ten behoeve van deze quickscan is een bureauonderzoek uitgevoerd. Hiervoor is gebruik gemaakt van de overzichtskaart van de Natura 2000-gebieden die beschikbaar is op de website van de Provincie Noord-Brabant. Vervolgens is bepaald of de voorgenomen ontwikkeling een (mogelijk) negatief effect heeft en of vervolgstappen getroffen dienen te worden om eventuele conflicten met de Wnb te voorkomen.

Resultaten

In figuur 6 is een overzichtskaart met de ligging van het plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden. In tabel 6 zijn deze Natura 200-gebieden opgenomen en de afstand tot het plangebied. Binnen deze natura 2000-gebieden zijn stikstofgevoelige habitattypen aanwezig zoals stuifzandheiden met struikhei (H2310) en zwakgebufferde vennen (H3130).

Tabel 7. Afstand tussen plangebied en Natura 2000-gebieden.

Natura 2000-gebied	Afstand tot plangebied; circa in kilometers
Kampina & Oisterwijkse Vennen (Vogel- en Habitatrichtlijngebied)	16
Kempenland-West (Habitatrichtlijngebied)	10
Leenderbos Groote Heide & De Plateaux (Vogel- en Habitatrichtlijngebied)	7
Strabrechtse Heide & Breuven (Vogel- en Habitatrichtlijngebied)	11

Figuur 12 Ligging plangebied (geel) ten opzichte van Natura 2000-gebieden (groen), stedelijke gebied (grijs), wegennet (rood), waterwegen (blauw), spoorlijn (grijs/wit), grenst provincie (gele kruisjes) (www.brabant.nl).

Effecten

Omdat het plangebied niet binnen een Natura 2000-gebied ligt, zijn direct negatieve effecten, bijvoorbeeld door aantasting, op voorhand uitgesloten. Gezien de ruime afstand tot Natura 2000-gebied zijn effecten als gevolg van verstoring door bijvoorbeeld geluid eveneens op voorhand uitgesloten. Indirecte effecten treden op wanneer de gevolgen van de aanpassingen leiden tot het veranderen van omstandigheden wat kwalificerende natuurwaarden in de Natura 2000-gebieden aantast. Als dit wel voorzien is, dan is een aanvullende toetsing vereist.

Voor huidig plangebied is mogelijk sprake van externe effecten, namelijk als gevolg stikstofdepositie op stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van habitatsoorten door de werkzaamheden.

Het huidige gebruik (park, natuur, BMX-baan) leidt niet tot uitstoot van stikstof. De inzet van verbrandingsmotoren en -installaties gedurende de realisatiefase veroorzaken emissies (uitstoot) van stikstofverbindingen in de vorm van NOx. Dit vindt ook plaats gedurende de gebruiksfase wanneer de woningen in gebruik zijn; er vindt een toename van verkeersbewegingen plaats. De woningen zelf worden gasloos waardoor er geen uitstoot in gebruik van de woningen zal zijn.

Gezien de afstand tot Natura 2000-gebied, de omvang van de werkzaamheden en dat het een binnenstedelijke activiteit betreft, is de verwachting dat het effect beperkt is maar niet geheel op voorhand uit te sluiten.

Conclusie

Direct negatieve effecten op Natura 2000-gebieden zijn uitgesloten. Een effect als gevolg van stikstofdepositie is gezien de afstand tot Natura 2000-gebied en de omvang van de werkzaamheden beperkt. Desondanks is het wel noodzakelijk om een stikstof depositie berekening uit te voeren. Op basis van het resultaat van deze berekening kan worden bepaald of en welke vervolgstappen moeten worden genomen.

7.2 Overige gebiedsbescherming

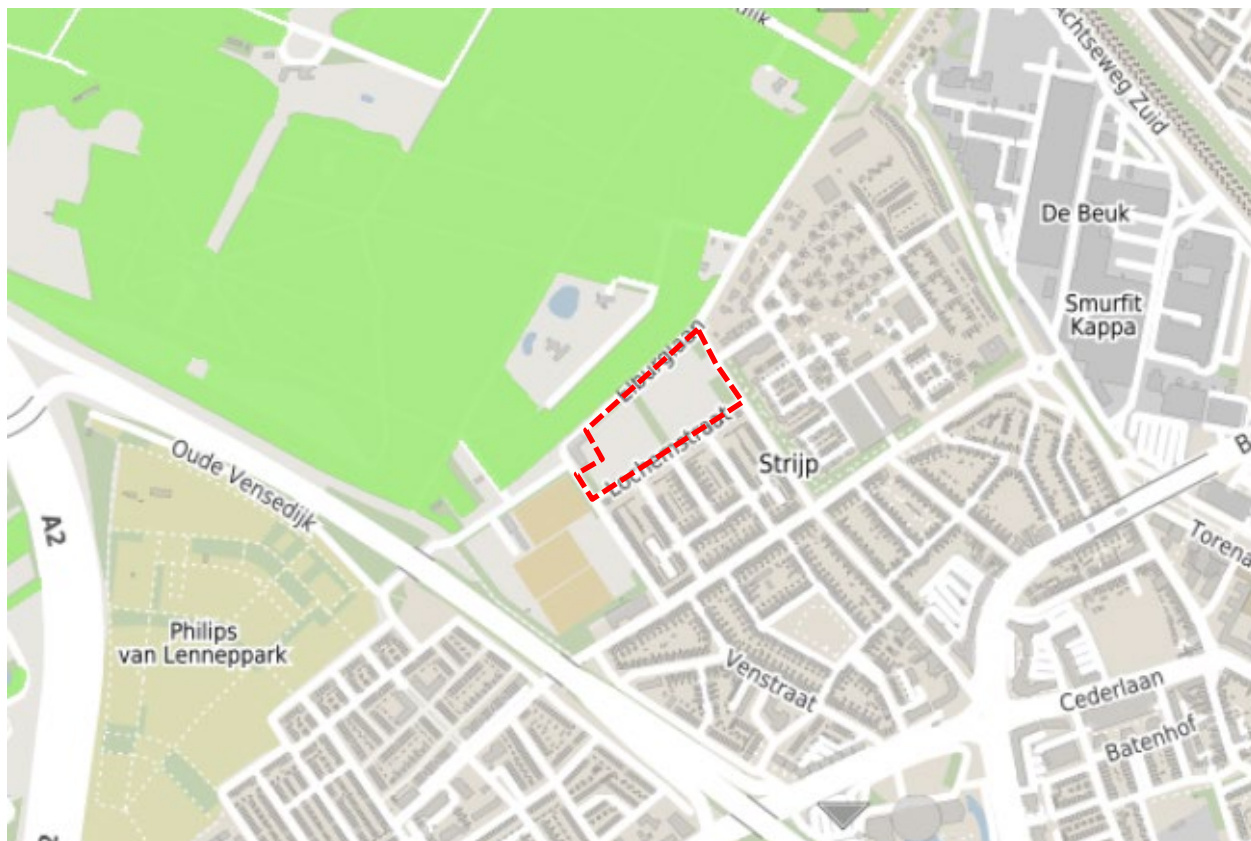
Het Natuurnetwerk Brabant (NNB, voorheen EHS), ecologische verbindingzones en Weidevogelleefgebieden zijn beschermd in de Provinciale Ruimtelijke Verordening onder artikel 19 (NNB en EVZ) en artikel 25 (weidevogelleefgebieden), zie bijlage B. Effecten op deze gebieden zijn niet zonder meer toegestaan. De provincie gaat daarbij uit van externe werking. Het gaat daarbij om effecten als gevolg van geluid, licht en trillingen. Effecten als gevolg van stikstof zijn niet aan de orde. Het nee-tenzij regime wordt toegepast en houdt in dat handelingen en ontwikkeling in beginsel niet toegestaan zijn indien deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de mogelijke effecten op deze gebieden.

Methodiek

Ten behoeve van deze quickscan is een bureauonderzoek uitgevoerd. Hiervoor is gebruik gemaakt van de natuurbeheerplankaart die beschikbaar is op de website van de Provincie Noord-Brabant. Vervolgens is bepaald of de voorgenomen ontwikkeling een (mogelijk) effect heeft en of vervolgstappen getroffen dienen te worden om conflict met het natuurbeleid te voorkomen.

Resultaten

Binnen de Provincie Noord-Brabant is geen weidevogelleefgebied aangewezen. In de omgeving (<500 meter) zijn geen ecologische verbindingen aanwezig. Ten noorden van het plangebied grenst NNB-gebied, zie Figuur 7.

Figuur 13 Plangebied (rood) ten opzichte van NNB-gebied (licht groen), overige kleuren worden buiten beschouwing gelaten (www.brabant.nl).

Effecten

Aangezien weidevogelleefgebied in de omgeving van het plangebied afwezig is zijn effecten op voorhand uitgesloten.

Ecologische verbindingen zijn niet in de omgeving (<500 meter) aanwezig. Derhalve zijn effecten op deze beschermde gebieden als gevolg van de ontwikkeling uitgesloten. Als gevolg van de ontwikkeling treedt geen ruimtebeslag op in het NNB. Ten noorden van het plangebied grenst het plangebied met NNB-gebied. Tussen het plangebied en het NNB-gebied loopt de Elburglaan. Het NNB-gebied is omheind en is daarom niet toegankelijk. De Elburglaan is een relatief rustige weg waardoor verstoring van geluid en licht minimaal is. De ontwikkeling van de woonwijk leidt tot een toename van geluid en licht. Het NNB-gebied bestaat echter hoofdzakelijk uit loofbos. Hierdoor wordt geluid en licht afkomstig van het plangebied gedempt en daarmee voorkomen. Als gevolg van de ontwikkeling zijn effecten op het NNB-gebied uitgesloten.

Conclusie

Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden vindt geen ruimtebeslag van het areaal NNB-gebied en ecologische verbindingzone plaats. Ook zijn effecten als gevolg van de werkzaamheden (zoals verstoring door licht en geluid) uitgesloten. Deze ontwikkeling leidt daarom niet tot conflict met de Provinciale Ruimtelijke Verordening, artikel 19. Verdere vervolgstappen zijn daarom niet aan de orde.

8 CONCLUSIES EN VERVOLGSTAPPEN

8.1 Beschermde soorten

- Het plangebied heeft een functie als foerageergebied en migratieroute voor de vleermuissoorten gewone dwergvleermuis en laatvlieger. Aanwezigheid van andere beschermde soorten is niet vastgesteld en daarmee uitgesloten. Voor de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger dienen in het kader van de Wnb mitigerende maatregelen in acht te worden genomen om overtreding van de Wet natuurbescherming te kunnen voorkomen, zie paragraaf 6.3.
- Te allen tijde dient rekening gehouden te worden met broedvogels (nest beschermde gedurende broedperiode) en algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren en amfibieën (zorgplicht), zie paragraaf 6.3.
- Er zijn geen beperkingen in het kader van de wet natuurbescherming onderdeel beschermde soorten.
- Een ontheffingsprocedure is niet noodzakelijk.
- In het kader van de omgevingswet en aanvraag omgevingsvergunningen is het niet noodzakelijk om het onderdeel effecten op beschermde planten en dieren in te vullen.
- Vanuit de bestemmingsplanprocedure zijn geen beperkingen op de inrichting en gebruik van het plangebied vanuit de Wet natuurbescherming onderdeel beschermde soorten.
- Door het terrein buiten de periode 1 maart – 1 augustus periodiek (jaarlijks) te onderhouden en de aanwezige kruidenvegetatie te maaien, struweel, rommel en structuur op te ruimen wordt voorkomen dat zich in de nabije toekomst alsnog beschermde soorten zich (kunnen) vestigen. Hiermee wordt het terrein zo ongeschikt mogelijk gemaakt en gehouden voor beschermde soorten.

8.2 Beschermde gebieden

Natura 2000

- Het plangebied vormt geen onderdeel van een Natura 2000-gebied; ruimtebeslag vindt daarom niet plaats. Op een afstand van 7 tot 16 kilometer van het plangebied liggen vier Natura 2000-gebieden. Binnen deze Natura 2000-gebieden komen stikstofgevoelige habitattypen voor.
- Direct negatieve effecten op Natura 2000-gebieden zijn uitgesloten.
- Een effect als gevolg van stikstofdepositie is gezien de afstand tot Natura 2000-gebied en de omvang van de werkzaamheden beperkt. Desondanks is het wel noodzakelijk om een berekening uit te voeren.
- Op basis van het resultaat van deze berekening dient te worden bepaald of en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn.

Overige gebiedsbescherming

- Weidevogelleefgebieden en ecologische verbindingzones zijn niet in de omgeving (<500 meter) aanwezig. Effecten als gevolg van de ontwikkeling zijn daarom uitgesloten.
- Ten noorden van het plangebied is NNB-gebied aanwezig. Het plangebied maakt geen onderdeel uit van dit NNB-gebied en daarom vindt er geen ruimtebeslag plaats. Het NNB-gebied bestaat hoofdzakelijk uit bos waardoor andere effecten zoals licht en geluid vanuit het plangebied worden gedempt.
- Als gevolg van de ontwikkeling zijn effecten op het NNB-gebied uitgesloten. Verdere vervolgstappen zijn daarom niet aan de orde.

BIJLAGE A WETTELIJK KADER WET NATUURBESCHERMING

A1 Gebiedsbescherming

De Wet Natuurbescherming (Wnb) maakt het mogelijk gebieden aan te wijzen als beschermde natuurgebieden.

De Wnb noemt daarbij verschillende soorten gebieden.

- Het Natuurnetwerk Nederland (NNN): het samenhangende ecologische netwerk waarvoor de provincies (gedeputeerde staten) zorgdragen voor de totstandkoming en instandhouding ([art 1.12, lid 2](#)).
- "Bijzondere provinciale natuurgebieden" en "Bijzondere provinciale landschappen" zijn gebieden buiten het NNN aangewezen door gedeputeerde staten vanwege bijzondere natuurwaarden of landschappelijke en cultuurhistorische waarden ([art 1.12, lid 3](#)).
- Natura 2000-gebieden zijn de gebieden die de Minister van Economische Zaken heeft aangewezen ter uitvoering van de verplichtingen die voortvloeien uit de Vogel- en Habitatrichtlijn ([art. 2.1, lid 1](#)).
- "Bijzondere nationale natuurgebieden" zijn door de Minister van Economische Zaken aangewezen buiten bestaande Natura 2000-gebieden ([art. 2.11, lid 1](#)).

De Wnb kent alleen voor de Natura 2000-gebieden een toetsingskader. De bescherming van het NNN verloopt via het planologische spoor. Ten aanzien van de bescherming van bijzondere nationale en provinciale natuurgebieden en bijzondere provinciale landschappen is in de Wnb geen regeling opgenomen. Provincies kunnen -wanneer zij een dergelijk gebied aan zouden wijzen- daarvoor zelf een regeling opstellen.

Regels ten aanzien van de bescherming van Natura 2000-gebieden

De Minister van Economische Zaken wijst Natura 2000-gebieden aan. In ieder besluit tot aanwijzing van een Natura 2000-gebied zijn de instandhoudingsdoelstellingen voor het betreffende gebied beschreven. Daarbij gaat het in ieder geval om instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van de leefgebieden van vogels, voor zover nodig ter uitvoering van de Vogelrichtlijn en/of ten aanzien van habitats en habitats van soorten, voor zover nodig ter uitvoering van de Habitatrichtlijn. Op de aanwijzing of wijziging van de aanwijzing van gebieden is afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing, tenzij het een wijziging van ondergeschikte aard is. Dit betekent dat deze besluiten openstaan voor bezwaar en beroep.

Gedeputeerde staten zijn verplicht zorg te dragen voor het treffen van instandhoudingsmaatregelen ten aanzien van de in de provincie gelegen Natura 2000-gebieden en moeten ook -indien daar aanleiding voor bestaat- passende maatregelen nemen om verslechtering van de kwaliteit van Natura 2000-gebieden te voorkomen. Daarnaast moet er voor ieder Natura 2000-gebied een beheerplan worden opgesteld.

Plan, project of andere handeling?

De Wnb maakt onderscheid in plannen, projecten en andere handelingen. Het verschil tussen een plan enerzijds en project en andere handeling anderzijds is duidelijk: Een plan gaat over het voornemen tot het verrichten van een handeling of om het scheppen van een (planologisch) kader voor een toekomstige handeling. Een project of andere handeling gaat altijd om een daadwerkelijk uit te voeren handeling.

Het verschil tussen een project en een andere handeling is lastiger. Kort gezegd komt het erop neer dat er sprake is van een project in geval van een "fysieke ingreep in het natuurlijk milieu" en dat "activiteiten waarbij geen sprake is van werken of ingrepen die de materiële toestand van een plaats veranderen", niet kunnen worden aangemerkt als een project. Bouw-, aanleg- of sloopwerkzaamheden zijn bijvoorbeeld wel projecten. Een activiteit waarbij slechts gebruik wordt gemaakt van een bepaalde locatie, zonder dat deze locatie feitelijk wijzigt, kan niet als project worden aangemerkt. Zo heeft de ABRvS geoordeeld, toen een Nbw-vergunning voor het uitvoeren van strandexcursies met een strandbus aan de orde was dat het een "andere handeling" betrof. Deze activiteit, net als bijvoorbeeld het openstellen van een reeds bestaande weg, kwalificeert niet als project. Ook het verlenen van toestemming om de exploitatie van een vliegveld voort te zetten is geen project. Het verlengen van een start- en landingsbaan van een vliegveld is dan wel weer een project.

Beoordeling van projecten

Het is verboden zonder vergunning een project uit te voeren dat -gelet op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of een significant verstorend effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen (art 2.7 lid 2). Wanneer het een project betreft dat niet direct verband houdt met, of nodig is voor het beheer van een gebied, en dat afzonderlijk of in cumulatie significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, wordt de vergunning pas verleend nadat uit een passende beoordeling is gebleken dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast (art 2.7 lid 3 onder a en art 2.8 lid 1). Een uitzondering is een project dat een herhaling of voortzetting is van een ander project, of deel uitmaakt van een ander plan, waarvoor al een passende beoordeling is gemaakt en een nieuwe passende beoordeling geen nieuwe gegevens of inzichten op kan leveren (art 2.8 lid 2).

Wanneer de zekerheid dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast niet is verkregen, mag de vergunning alleen worden verleend wanneer er geen alternatieve oplossing is, er een dwingende reden van groot openbaar belang wordt gediend en er compenserende maatregelen worden getroffen (de ADC-toets) (art 2.8 lid 4). Wanneer er sprake is van significante gevolgen voor een prioritair habitat of prioritaire soort en de dwingende reden van groot openbaar belang is en reden van sociale of economische aard, dient in aanvulling op de ADC-toets door de minister van Economische Zaken een advies gevraagd te worden aan de Europese Commissie voordat de vergunning wordt verleend (art 2.8 lid 5). De te nemen compenserende maatregelen moeten onderdeel uitmaken van de vergunning voor het betreffende project (art 2.8 lid 7). Een eventueel in te richten compensatiegebied dient de status van Natura 2000-gebied te krijgen (art 2.8 lid 8).

A2 Soortbescherming

Inleiding

De Wet natuurbescherming regelt naast gebiedsbescherming ook de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld. Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van beschermde soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren (artikelen 3.1, 3.5 en 3.10).

De Wet natuurbescherming heeft dan ook belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 1.11).

Zorgplicht

In het kader van de Wet natuurbescherming geldt dat alle dieren en planten een zekere mate van bescherming genieten, op basis van hun intrinsieke waarde. In artikel 1.11 staat dat iedereen voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. Deze zorg houdt in ieder geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt de handelingen achterwege laat, of indien dat redelijkerwijs niet kan worden gevegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken. Deze algemene zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dier- en plantensoorten, ook voor de soorten die niet als beschermde soort aangewezen zijn onder de Wet natuurbescherming.

De algemene Zorgplicht is een aanvulling op de algemene verbodsbepalingen die uitsluitend betrekking hebben op beschermde soorten. Het artikel biedt de mogelijkheid om op te treden tegen ongewenste handelingen jegens beschermde dieren en planten, welke niet nadrukkelijk in één van de verbodsbepalingen zijn genoemd.

Verbodsbepalingen

De verbodsbepalingen, die handelingen die het voortbestaan van planten en diersoorten in gevaar kunnen brengen verbieden, is een belangrijk onderdeel van de Wet natuurbescherming. Deze verboden zorgen ervoor dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Deze verschillen per beschermingsgroep. De Wet natuurbescherming kent drie verschillende beschermingsregimes. De belangrijkste, voor ruimtelijke plannen relevante, wettelijke verbodsbepalingen staan hieronder genoemd.

VOGELRICHTLIJNSOORTEN

Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels

- Het is verboden vogels te doden of te vangen (artikel 3.1.1).
- Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen (artikel 3.1.2).
- Het is verboden eieren van vogels te rapen en deze onder zich te hebben (artikel 3.1.3).
- Het is verboden vogels opzettelijk te storen (artikel 3.1.4).
- Het verbod om te verstoren is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (artikel 3.1.5).

HABITATRICHTLIJNSOORTEN

In het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn.

- Het is verboden de dieren in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen (artikel 3.5.1).
- Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren (artikel 3.5.2).
- Het is verboden eieren opzettelijk te vernielen of te rapen (artikel 3.5.3).
- Het is verboden voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen (artikel 3.5.4).
- Het is verboden planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen (artikel 3.5.5).

ANDERE SOORTEN

Dit betreft de in bijlage A van de Wet natuurbescherming genoemde, nationaal beschermde, soorten.

- Het is verboden opzettelijk te doden of te vangen (artikel 3.10.1a).
- Het is verboden vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen (artikel 3.10.1b).
- Het is verboden planten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen (artikel 3.10.1c).
- Deze verboden zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden (artikel 3.10.3).

In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (verstorende) werkzaamheden buiten het broedseizoen of voortplantingsseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) aan te laten vangen.

Ontheffing

Bij ruimtelijke plannen, met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren, is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of er maatregelen (mitigatie en/of compensatie) genomen kunnen worden om dit te voorkomen of om de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling of is het mogelijk van het bevoegd gezag ontheffing van de verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Onderstaande heeft betrekking op vrijstellingen en ontheffingen voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig beheer en onderhoud. Voor andere activiteiten gelden andere regels die hier niet genoemd worden omdat ze niet van belang zijn.

VOGELRICHTLIJNSOORTEN

Ontheffing is mogelijk indien:

- Er geen andere bevredigende oplossing bestaat (artikel 3.3.4a).
- Zij nodig is (artikel 3.3.4b):
 - o In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid.
 - o In het belang van de veiligheid van het luchtverkeer.
 - o Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren
 - o Ter bescherming van flora of fauna.
 - o Voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt.

- Om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.
- De maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort leiden (artikel 3.3.4c).

HABITATRICHTLIJNSOORTEN

Ontheffing is mogelijk indien:

- Er geen andere bevredigende oplossing bestaat (artikel 3.8.5a).
- Zij nodig is (artikel 3.8.5b):
- In het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats.
 - Ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom.
 - In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.
 - Voor onderzoek of onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daarmee benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren of planten van de aangewezen soort te vangen, te plukken of onder zich te hebben
- De maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort (artikel 3.8.5c).

ANDERE SOORTEN

Ontheffing is mogelijk indien:

- Er geen andere bevredigende oplossing bestaat (artikel 3.10.2).
- Zij nodig is (artikel 3.10.2):
 - In het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats.
 - Ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom.
 - In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.
 - Voor onderzoek of onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daarmee benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren of planten van de aangewezen soort te vangen, te plukken of onder zich te hebben.
 - Handelingen in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied.
 - Ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen.
 - Ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omliggende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden.
 - Ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren.
 - In het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw.
 - In het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer.
 - In het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied.
 - In het algemeen belang.
- De maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort (artikel 3.10.2).

Vrijstelling

De provincies en het ministerie van EZ hebben in haar verordeningen uit de lijst van 'andere soorten' diersoorten aangewezen waarvoor een vrijstelling geldt en dus geen ontheffing van verbodsbepalingen voor hoeft te worden aangevraagd. De zorgplicht is wel van toepassing. Voor dit project is de lijst van 'andere soorten' van de Provincie Noord-Brabant van toepassing (www.brabant.nl, 2018).

Aardmuis	Huisspitsmuis	Woelrat
Bosmuis	Konijn	Molmuis Bastaardkikker
Bunzing	Ondergrondse woelmuis	Bruine kikker
Dwergmuis	Ree	Gewone pad
Dwergspitsmuis	Rosse woelmuis	Kleine watersalamander
Egel	Tweekleurige bosspitsmuis	Meerkikker
Gewone bosspitsmuis	Veldmuis	Wild zwijn
Haas	Vos	

Geen vrijstelling

Hermelijn
Wezel
Eekhoorn
Steenmarter
Hazelworm
Levendbarende hagedis

Gedragcode

Ook wanneer er gewerkt kan worden volgens een goedgekeurde gedragscode (art. 3.31), en de werkzaamheden in het kader van een van de genoemde wettelijke belangen plaatsvinden, is geen ontheffing nodig en geldt een vrijstelling. In de gedragscode wordt een wijze van uitvoering van handelingen beschreven, waarmee naar het oordeel van de Minister van Economische Zaken afdoende is gewaarborgd dat ten aanzien van de beschermde soorten zorgvuldig wordt gehandeld. Dat houdt in dat de gedragscode alleen wordt goedgekeurd indien er slechts handelingen worden verricht waarvan geen wezenlijke invloed uitgaat op de beschermde soorten. Indien handelingen worden verricht die wel invloed hebben, wordt voorafgaand en tijdens de handelingen in redelijkheid alles verricht of gelaten om te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken dat de verbodsbepalingen overtreden worden.

Jaarrond beschermde vogelnesten

Binnen de groep van vogels zijn er soorten waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde “vaste rust- of verblijfplaats”. Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de “aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten” (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de categorieën van vogelsoorten opgenomen in onderstaande tabel.

Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck¹. Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheid) van negatieve effecten.

Vogels	
Categorie	Type verblijfplaatsen
Categorie 1	Vaste rust- en verblijfplaatsen; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
Categorie 2	Nesten van koloniebroeders; nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 3	Honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing; nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop
Categorie 4	Vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen; vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen
Categorie 5	Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst; nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Eigen verantwoording

Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of er mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk.

¹ Een deskundige dient vast te stellen of er in de omgeving voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden.

BIJLAGE B OVERIGE GEBIEDSBESCHERMING

Natuurnetwerk

De provincies hebben de verantwoordelijkheid zorg te dragen dat het Natuurnetwerk Nederland (NNN waar Natuurnetwerk Brabant (NNB) onder valt) in stand blijft en dat de wezenlijke kenmerken en waarden niet onomkeerbaar worden aangetast. Ruimtelijke ontwikkelingen zoals bestemmingsplannen, ruimtelijke plannen en omgevingsvergunningen moeten getoetst worden aan de NNN-bepalingen op provinciaal niveau. Deze mogen niet leiden tot significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, of tot vermindering van oppervlakte of vermindering van samenhang van de NNN-gebieden zoals art. 2.10.4 BARRO voorschrijft. Tenzij er sprake is van een afwijkmogelijkheid. Deze afwijkmogelijkheden worden in titel 3.2.4 uitvoering behandeld. Zodra men gebruik maakt van de mogelijkheid tot afwijking van het beschermingsregime is er sprake van toetsing.

Rijksniveau

Het Rijk heeft Europese verantwoordelijkheid en dient te voldoen aan internationale verplichtingen. Zij moet er tevens op toe zien dat de provincies zich houden aan de afspraken die gesteld zijn in het Natuurpact van 2013. Door middel van voortgangsrapportages van de provincies kan het Rijk de voortgang van haar internationale verplichtingen monitoren.² Daarnaast heeft het Rijk bepalingen betreffende het NNN in het BARRO vastgelegd, deze regels dienen de bescherming van het NNN te waarborgen³. In het Onderhandelingsakkoord decentralisatie natuur van 20 september 2011 (hierna: Natuurakkoord) hebben Rijk en provincies afgesproken dat het natuurbeheer een regionale verantwoordelijkheid wordt, dus decentralisatie naar de provincies. Dit houdt in dat het Rijk verantwoordelijk blijft voor de ambities en de kaders en de provincies moeten zorgen voor het invullen en uitvoeren van het beleid.⁴ Het akkoord voorziet in afspraken over de wijze waarop de NNN (destijds de herijkte EHS genoemd) dient te worden gerealiseerd. De bevoegdheidsverdeling is verankerd in de Wet Inrichting Landelijk gebied en de natuurwetgeving (Nu de Wet natuurbescherming). De hoofdlijnen van dit beleid en de financiering hiervan zijn vastgelegd in een Natuurpact (2013).⁵

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

Het BARRO dient ervoor te zorgen dat het nationaal ruimtelijk beleid geborgen blijft. Per 1 oktober 2012 heeft het BARRO de bescherming van het NNN juridisch vastgelegd.⁶ De regels uit titel 2.10 'Natuurnetwerk Nederland' van het BARRO beperken de vrijheid van initiatiefnemers ten aanzien van de inhoud van ruimtelijke plannen. Wanneer een ruimtelijk plan van de initiatiefnemer in strijd is met de NNN-bepalingen zal het BARRO hiervoor randvoorwaarden stellen of het zelfs verbieden. De provincies zijn verplicht de bepalingen van titel 2.10 door te vertalen in haar PRV.

Het BARRO dient de NNN-gebieden te beschermen. Dit betekent dat er geen toestemming mag worden verleend aan ruimtelijk die leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken of waarden, of tot een significante vermindering van de oppervlakte van of samenhang tussen die gebieden. Echter bestaan er uitzonderingen op deze hoofdregel.

Door middel van de volgende bepalingen van het BARRO dient de instandhouding van het NNN gewaarborgd te blijven:

Titel 2.10. Natuurnetwerk Nederland

Artikel 2.10.1. (Begripsbeschrijving)

1. In deze titel en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:
Natuurnetwerk Nederland: stelsel van natuurgebieden van internationaal of nationaal belang dat strekt tot de veiligstelling van ecosystemen met de daarbij behorende soorten;
Nieuwe bebouwing: het oprichten van bouwwerken, anders dan het vervangen van bouwwerken door bouwwerken van gelijke omvang;
Wezenlijke kenmerken en waarden: aanwezige natuurwaarden en, voor gebieden met een bestemming natuur, tevens potentiële natuurwaarden en de daarvoor vereiste bodem- en watercondities, voor zover deze natuurwaarden en condities in het licht van de internationale biodiversiteitsdoelstellingen relevant zijn.

² www.groeneruimte.nl/dossiers/ehs/home.html

³ Titel 2.10 Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/documenten/richtlijnen/2011/09/21/onderhandelingsakkoord-decentralisatie-natuurbeleid>

⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brieven/2013/09/18/natuurpact-ontwikkeling-en-beheer-van-natuur-in-nederland>

⁶ stb-2012-388

2. Deze titel is niet van toepassing op de wateren, genoemd in bijlage II, onderdeel 1, van het Waterbesluit, het Lauwersmeer, het Veerse meer, het Vuile Gat in het Haringvliet en de zeegeul naar het Haringvliet, genaamd het Slijkgat, met uitzondering van de bijbehorende uiterwaarden en de Brabantse, Dordtse en Sliedrechtse Biesbosch.

Artikel 2.10.2. (Begrenzing)

1. Bij provinciale verordening worden de gebieden aangewezen die het natuurnetwerk Nederland vormen. De ligging van die gebieden wordt geometrisch vastgelegd.
2. Geen onderdeel van het natuurnetwerk Nederland vormen de militaire terreinen, aangewezen bij regeling van Onze Minister in overeenstemming met Onze Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en Onze Minister van Defensie.

Artikel 2.10.3. (Wezenlijke kenmerken en waarden)

1. Bij provinciale verordening worden de wezenlijke kenmerken en waarden van de gebieden, bedoeld in artikel 2.10.2, eerste lid, aangewezen.
2. Bij provinciale verordening worden in het belang van de bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden regels gesteld omtrent de inhoud van bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen waarbij met toepassing van artikel 2.12, eerste lid, onderdeel a, onder 3°, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht van het bestemmingsplan wordt afgeweken. Bij de verordening kunnen in het hiervoor genoemde belang tevens regels worden gesteld omtrent de inhoud van omgevingsvergunningen waarbij met toepassing van artikel 2.12, eerste lid, onderdeel a, onder 2°, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht van het bestemmingsplan wordt afgeweken.

Artikel 2.10.4. (Beschermingsregime)

1. Bij provinciale verordening worden regels gesteld die bewerkstelligen dat een bestemmingsplan dat betrekking heeft op een gebied behorende tot het natuurnetwerk Nederland en een omgevingsvergunning waarbij met toepassing van artikel 2.12, eerste lid, onderdeel a, onder 3°, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht van het bestemmingsplan wordt afgeweken geen activiteiten mogelijk maken ten opzichte van het ten tijde van inwerkingtreding van de verordening geldende bestemmingsplan, die per saldo leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, of tot een significante vermindering van de oppervlakte van die gebieden, of van de samenhang tussen die gebieden, tenzij:
 - a. er sprake is van een groot openbaar belang,
 - b. er geen reële alternatieven zijn, en
 - c. de negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden, oppervlakte en samenhang worden beperkt en de overblijvende effecten gelijkwaardig worden gecompenseerd.
2. De regels, bedoeld in het eerste lid, kunnen tevens betrekking hebben op omgevingsvergunningen waarbij met toepassing van artikel 2.12, eerste lid, onderdeel a, onder 2°, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht van het bestemmingsplan wordt afgeweken.
3. Ten aanzien van bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen waarbij met toepassing van artikel 2.12, eerste lid, onderdeel a, onder 2° of 3°, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht van het bestemmingsplan wordt afgeweken die ten opzichte van het ten tijde van inwerkingtreding van de verordening geldende bestemmingsplan nieuwe bebouwing of terreinverharding binnen omheinde militaire terreinen mogelijk maken, stelt de verordening uitsluitend de voorwaarde, bedoeld in het eerste lid, onderdeel c.

Artikel 2.10.5. (Wijziging van begrenzing)

De begrenzing, bedoeld in artikel 2.10.2, eerste lid, kan bij provinciale verordening worden gewijzigd:

- a. ten behoeve van een verbetering van de samenhang of een betere planologische inpassing van het natuurnetwerk Nederland, voor zover:
 - 1°. de wezenlijke kenmerken en waarden van het natuurnetwerk Nederland worden behouden, en
 - 2°. de oppervlakte van het natuurnetwerk Nederland ten minste gelijk blijft;
- b. ten behoeve van een kleinschalige ontwikkeling, voor zover:
 - 1°. de aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden en de samenhang van het natuurnetwerk Nederland beperkt is,
 - 2°. de ontwikkeling per saldo gepaard gaat met een versterking van de wezenlijke kenmerken en waarden van het natuurnetwerk Nederland, of een vergroting van de oppervlakte van het natuurnetwerk Nederland, en
 - 3°. de oppervlakte van het natuurnetwerk Nederland ten minste gelijk blijft;
- c. ten behoeve van de toepassing van de krachtens artikel 2.10.4, eerste lid, gestelde regels.

Ruimtelijke plannen mogen de wezenlijke kenmerken en waarden van de provincies niet significant aantasten. Voorts er getoetst wordt dient duidelijk te zijn wat de wezenlijke kenmerken en waarden per provincie zijn. De algemene beschrijving van deze term staat hierboven in het BARRO uitgewerkt. Echter dient opgemerkt te worden dat omschrijving van de provincies van de wezenlijke kenmerken en waarden niet op elkaar afgestemd zijn. Deze worden omschreven in het NBP van de provincies. In titel 3.3 worden de PRV per provincie beschreven. Hier wordt tevens verwezen naar het NBP en de wezenlijke kenmerken en waarden.

Nota Ruimte

De Nota Ruimte stelt doelen voor de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland tot en met 2020. In deze nota worden een aantal ruimtelijke afwegingskaders voor het NNN bekendgemaakt. Het betreft hier compensatie, saldobenadering en kleinschalige herbegrenzing van het NNN. Er wordt in de Nota nog geen duidelijke beschrijving of uitwerking gegeven over deze begrippen. Dit is de reden dat het Rijk en provincies ervoor hebben gekozen dit uit te werken in een beleidskader. In het beleidskader 'Spelregels EHS', zie de volgende paragraaf, wordt invulling gegeven aan deze beschrijving en uitwerking. Het beleidskader 'Spelregels EHS' geeft dus invulling aan deze drie begrippen en geeft regels voor ruimtelijke ingrepen in het NNN.

De Nota Ruimte heeft de status van 'planologische kernbeslissing'. Dit betekent dat het een toetsingskader is voor de provinciale streekplannen. De provinciale streekplannen zijn weer het toetsingskader voor bestemmingsplannen van de gemeenten.

De Nota Ruimte is in maart 2012 vervangen door de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Dit wordt het nieuwe beleidsstuk wat betreft bestaand en nieuw rijksbeleid wat betreft ruimtelijke ordening.⁷

Deze structuurvisie stelt dat de "Spelregels EHS" onverkort geldig blijven.

'Spelregels EHS'

In beginsel mogen geen ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden wanneer dit significante effecten met zich meebrengt voor het NNN. Echter bestaan er afwijkingsmogelijkheden, deze zijn al voorzichtig besproken in de managementsamenvatting. Wanneer er sprake is van een afwijkingsmogelijkheid dan moeten hier randvoorwaarden aan gesteld worden. De voorwaarden voor saldobenadering, herbegrenzing en compensatie worden in het beleidskader "Spelregels EHS" besproken. Provincies moeten deze "Spelregels EHS" doorvertalen hun ruimtelijke verordeningen⁸. Zij zijn dus verantwoordelijk dat de afspraken worden vertaald en toegepast in de provincie. Tegen de toepassing van compensatie, saldobenadering en herbegrenzing staan bezwaar en beroep open.⁹

Wettelijke afwijkingsmogelijkheden

Onder bepaalde omstandigheden kunnen initiatiefnemers afwijken van het beschermingsregime van art. 10.2.4 BARRO. Dit kan op grond van het "Nee, tenzij-principe". Er moet dan sprake zijn van groot openbaar belang. Per provincies gelden er aparte regels wat betreft het "Nee, tenzij-principe" en kunnen dus van elkaar afwijken. Wél dienen deze in overeenstemming te zijn met het BARRO. Kunnen ruimtelijke plannen toch doorgang vinden wanneer er geen sprake is van groot openbaar belang? Ja, dat kan door middel van "saldobenadering" of "herbegrenzing" van het NNN.¹⁰

Het ruimtelijke beleid voor het NNN is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. Het is daarom niet toegestaan ruimtelijke plannen uit te voeren wanneer dit significante effecten heeft voor de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN. Echter wanneer voldaan wordt aan de voorwaarden van het 'Nee, tenzij-principe' mag afgeweken worden van de hoofdregel en vindt er ongeacht het effect op het NNN doorgang plaats. Art. 2.10.4 BARRO geeft de juridische basis voor het 'Nee, tenzij-principe': "Bij provinciale verordening worden regels gesteld die bewerkstellingen dat een bestemmingsplan dat betrekking heeft op een gebied behorende tot het NNN [...] geen activiteiten mogelijk maken die per saldo leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, of tot een significante vermindering van de oppervlakte van die gebieden, of van de samenhang tussen die gebieden, tenzij:

- er sprake is van groot openbaar belang,
- er geen reële alternatieven zijn, en
- de negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden, oppervlakten en samenhang worden beperkt en de overblijvende effecten gelijkwaardig worden gecompenseerd".¹¹

Tot groot openbaar belang wordt in ieder geval gerekend de veiligheid, de drinkwatervoorziening, de plaatsing van windturbines of de plaatsing van installaties voor de winning, opslag of transport van olie en aardgas.¹²

Compensatie houdt in dat de geleden schade aan het NNN gecompenseerd moet worden. De Nota Ruimte (2006) geeft de hoofdlijnen weer van het compensatiebeginsel. Deze hoofdlijnen zijn door het Rijk en provincies uitgewerkt in een beleidskader, genaamd 'Spelregels EHS'.¹³ Deze spelregels moeten door de provincies worden uitgewerkt in de PRV.¹⁴ Wanneer de PRV geen regels stelt dient men terug te vallen op de 'Spelregels EHS'. Het is aan de initiatiefnemer om verzachtende maatregelen (mitigatie) te treffen om de nadelige effecten weg te nemen of te vermijden.

⁷ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2012-4888.html>

⁸ Spelregels EHS, p. 16 en 41

⁹ Spelregels EHS, p. 39

¹⁰ <https://www.groeneruimte.nl/dossiers/ehs/home.html>

¹¹ Art. 2.10.4, eerste lid BARRO

¹² <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2012-388.html>

¹³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brochures/2007/07/01/spelregels-ehs-beleidskader-voor-compensatiebeginsel-ehs-saldobenadering-en-herbegrenzen-ehs>

¹⁴ Spelregels EHS, p. 39

Wanneer dit niet volstaat moet er gecompenseerd worden. De “Spelregels EHS” verwijst specifiek naar de Nota Ruimte.

Deze stelt de volgende voorwaarden aan de compensatie:

- er mag geen nettoverlies ontstaan aan waarden als het gaat om areaal, kwaliteit en samenhang,
- de compensatie moet aansluitend of nabij het betreffende gebied plaatsvinden,
- wanneer fysieke compensatie aansluitend of in de buurt van het betreffende gebied niet mogelijk is, moet er gecompenseerd worden door middel van kwalitatief gelijkwaardige waarden of door fysieke compensatie verder weg van het betreffende gebied,
- wanneer fysieke compensatie en compensatie door kwalitatief gelijkwaardige waarden beiden onmogelijk is, moet er financieel gecompenseerd worden,
- op het moment dat er over de ingreep wordt besloten, wordt gelijktijdig over de aard, wijze en het tijdstip van de mitigatie en compensatie besloten, en
- wanneer het NNN-gebieden betreft die in relatie staan tot Natura 2000-gebieden worden strengere regels gesteld.

Indien een voorgenomen ingreep het ‘nee, tenzij-principe’ positief doorloopt (aan alle voorwaarden wordt voldaan) kan de ingreep plaatsvinden, mits de eventuele nadelige gevolgen worden gemitigeerd en resterende schade wordt gecompenseerd. Indien een voorgenomen ingreep niet voldoet aan de voorwaarden uit het ‘nee, tenzij-principe’ dan kan de ingreep niet plaatsvinden.

Externe werking

Wanneer ruimtelijke plannen uitgevoerd worden, moeten deze plannen in overeenstemming te zijn met de NNN-bepalingen (titel 2.10 Natuurnetwerk Nederland) van het BARRO en aansluitend de provinciale ruimtelijke verordeningen. Bij uitvoering van deze plannen mag geen sprake zijn van significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden. Echter wat nu als er ruimtelijke plannen uitgevoerd worden in gebieden die niet vallen onder het NNN, maar toch mogelijke significantie aantasting veroorzaken aan de NNN-gebieden? Worden deze gebieden dan ook beschermd op grond van titel 2.10 BARRO?

Hieronder wordt ingegaan wat volgt uit verschillende kaders:

- **Wetgeving:** Wanneer ruimtelijke plannen in strijd zijn met wet- en regelgeving vindt in beginsel geen doorgang plaats. Het ‘Nee, tenzij-principe’ kan hier een uitzondering op maken en deze regels zijn van toepassing op de NNN-gebieden. De provincies zijn op grond van art. 2.10.2, eerste lid BARRO verplicht de begrenzing van de NNN-gebieden geometrisch vast te leggen. De vraag is nu of deze gebieden óók op grond van titel 2.10 Natuurnetwerk Nederland van het BARRO beschermd worden. Het BARRO spreekt niet expliciet van ‘externe werking’.
- **Kamerstuk 30 825:** In kamerstuk 2012/13, 30 825, nr. 192 heeft de staatssecretaris van Economische zaken, Landbouw en Innovatie vragen beantwoord betreft de Ecologische Hoofdstructuur (hierna: EHS). Alsook over de ‘externe werking’.
Onder punt 11 wordt verklaard dat de EHS geen externe werking heeft. Echter wordt er wel verwezen naar de Wet ruimtelijke ordening en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. In samenhang kunnen deze twee wetten beperkingen opleggen aan activiteiten en functies in aangrenzende gronden.¹⁵
- **Jurisprudentie:** De Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State (hierna: Afdeling) heeft zich op 16 september 2015 (ECLI:NL:RVS:2015:2929) uitgesproken over deze ‘externe werking’.¹⁶ Zij is tot oordeel dat art. 19 van de PRV (Noord-Brabant) van toepassing is op natuurgebieden buiten het NNN. Wanneer er ruimtelijke plannen uitgevoerd worden buiten het NNN-gebied kunnen deze in strijd zijn met art. 19 van de PRV en niet kunnen leiden tot het oordeel dat er sprake is van significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN.
Echter heeft de Afdeling in haar uitspraak van 21 september 2016 (ECLI:NL:RVS:2016:2508) een aanvullende uitspraak gedaan over eventuele ‘externe werking’.¹⁷ Hierbij zegt ze dat het oordeel van de Afdeling in de zaak van 16 september 2015 (ECLI:NL:RVS:2015:2929) niet betekent dat initiatiefnemers (in geding: raad van de gemeente Amsterdam) bij het vaststellen van ruimtelijke plannen geen rekening hoeven te houden met omliggende natuurgebieden van het NNN. De raad dient in haar overweging tevens rekening te houden met eventuele gevolgen van ruimtelijke plannen die onaanvaardbaar voor de omgeving zijn.

¹⁵ Kamerstuk 2012/13, 30 825, nr. 192, p. 5

¹⁶ RvS 16 september 2015, ECLI:NL:RVS:2015:2929

¹⁷ RvS 21 september ECLI:NL:RVS:2016:2508

Uit bovenstaande kan men het volgende concluderen; ook al hebben sommige provincies de “externe werking” niet expliciet in de verordening opgenomen, dit niet betekent dat initiatiefnemers geen rekening hoeven te houden met omliggende natuurgebieden van het NNN. Er dient bij een toetsing, ongeacht of er wel of geen sprake is van externe werking, altijd het effect op het NNN in beeld gebracht te worden. Wanneer de provincie niet uitgaat van externe werking hoeven de bepalingen van het NNN niet getoetst te worden.

Provinciale Ruimtelijke Verordening

In artikel 19 van de Provinciale Ruimtelijke Verordening Noord-Brabant (hierna: verordening) geeft de provincie invulling aan de verplichtingen die op rijksniveau zijn gesteld. Art. 19, eerste lid sub c RV verbiedt dat een bestemmingplan bestemmingen bevat die omzetting naar natuurfunctie onomkeerbaar maakt en zo de wezenlijk kenmerken en waarden aantast. Tevens dient het bestemmingsplan de ruimtelijke kwaliteitseisen van art. 15 verordening in acht te nemen.

Verder moet het bestemmingsplan in haar toelichting de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN of de EVZ omschrijven. Daarbij moet worden toegelicht hoe deze worden beschermd en hoe negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden worden voorkomen (art. 19, tweede lid verordening).

Nee, tenzij

Op grond van art. 19, derde lid sub a verordening kan een bestemmingsplan voorzien in nieuwe activiteiten dan wel een wijziging van bestaande activiteiten wanneer er sprake is van;

1. groot openbaar belang,
2. geen reële alternatieven zijn, en
3. negatieve effecten waar mogelijk worden beperkt en de overblijvende effecten worden gecompenseerd.

Wanneer van bovenstaande sprake is, dient het bestemmingsplan te voldoen aan de ruimtelijke kwaliteitseisen als bedoeld in art. 15 verordening en is een bestemmingsplan in overeenstemming met het gestelde in art 5a of 5c verordening.

Wanneer een bestemmingsplan in landelijk gebied voorziet in een nieuwe stedelijke ontwikkeling dient het te voldoen aan de uitgangspunten zoals vermeld in de leidraad Landschap en Cultuurhistorie (PS d.d. 21 juni 2010) ten aanzien van (art. 15 en 5a verordening);

- a. de kernkwaliteiten kan de verschillende landschapstypen en aardkundige waarden als bedoeld in art. 8 RV,
- b. de kernkwaliteiten van de bestaande dorpsstructuur waaraan wordt gebouwd,
- c. de openheid van het landschap daarbij inbegrepen stilte en duisternis,
- d. de historische structuurlijnen,
- e. cultuurhistorische objecten.

In de toelichting van het bestemmingsplan wordt aangegeven in welke mate ten aanzien van de hier bovenstaande functies rekening gehouden is met:

- a. de ontwikkelingsgeschiedenis van het landschap,
- b. de ordeningsprincipes van het landschap,
- c. de bebouwingskarakteristieken ter plaatse,
- d. de inpassing van de nieuwe functies in de ruimere omgeving,
- e. de bestaande kwaliteiten van het gebied als hiervoor bedoeld en de maatregelen die nodig zijn om negatieve effecten op de kwaliteiten op te heffen in relatie tot de nieuwe functies.

Een bestemmingsplan kan uitsluitend voorzien in een nieuwe stedelijke ontwikkeling als deze ontwikkeling in overeenstemming is met de binnen de regio gemaakte schriftelijke afspraken (art. 5a verordening).

Een bestemmingsplan maakt kleinschalige ontwikkelingen buiten bestaand stedelijk gebied alleen dan mogelijk binnen een bestaand bouwblok dat al voorziet in een stedelijke functie. Het aantal woningen mag hierbij niet toenemen. Echter is bebouwing buiten het bestaande woonblok toch mogelijk wanneer het bebouwd oppervlak niet wordt vergroot. Tevens kan afgeweken worden van het verbod wanneer een bestemmingsplan voorziet in een kleinschalige ontwikkeling buiten bestaand stedelijk gebied indien dit op grond van een ander artikel van deze RV is toegestaan (art. 5c verordening).

Compensatie

Wanneer er sprake is compensatie dient in het bestemmingsplan te worden opgenomen op welke wijze schade aan het NNN zoveel mogelijk wordt voorkomen en hoe de resterende schade wordt gecompenseerd. Tevens dient in het bestemmingsplan vermeld te worden hoe bovenstaande compensatie uitgevoerd wordt en geborgd blijft (art. 19 lid 3 tot en met 5 verordening). GS stellen nadere regels wat betreft compensatie (art. 19 lid 8, sub b verordening).

GS hebben regels gesteld betreffende natuurcompensatie in de Uitvoeringsregeling natuurcompensatie Noord-Brabant (hierna: Urn). Deze zijn hieronder uitgewerkt.

Wanneer de “Nee, tenzij-toets” wordt doorstaan en nieuwe ruimtelijke plannen of wijzigingen van bestaande plannen worden gerealiseerd moet er gecompenseerd worden. Het bestemmingsplan maakt mogelijk dat de initiatiefnemer fysieke maatregelen neemt om de aantasting van het NNN-gebied of een EVZ te compenseren. Wanneer het bestemmingsplan dit niet mogelijk kan maken, moet in de toelichting van het plan blijken wanneer en hoe fysieke compensatie planologisch wordt geregeld. Wanneer fysieke compensatie niet mogelijk is of wanneer het aangetaste gebied niet groter is dan 3 hectare bepaalt het bestemmingsplan dat de initiatiefnemer een financiële bijdrage levert aan de Provincie Noord-Brabant. Bij saldobenadering komt dit niet ter sprake (art. 1 Urn).

De regels zijn als volgt:

- Fysieke maatregelen ter compensatie;
 - vinden plaats in nog niet gerealiseerde delen van het NNN of EVZ, of aansluitend aan het NNN,
 - vinden plaats in de nabijheid van het aangetaste gebied, tenzij aantoonbaar niet mogelijk,
 - vinden plaats in een gebied dat minimaal gelijk is aan oppervlakte van het aangetaste gebied,
 - dienen de aangetaste kenmerken en waarden te compenseren,
 - dienen ten minste de inrichting van het gebied ten behoeve van de ontwikkeling van de gewenste natuur en ontwikkelingsbeheer van die natuur van een duur van tenminste 5 jaar, en in geval van bos 10 jaar, te omvatten.
- Het compensatieplan moet voldoen aan de volgende eisen (art. 4 Urn):
 - een kaart waarop de locatie van de fysieke maatregelen plaatsvinden,
 - de fysieke maatregelen zijn concreet beschreven,
 - op welke momenten GS de voortgang kan beoordelen,
 - het plan bevat een tijdschema voor realisatie van de compensatie waaruit blijkt dat deze binnen twee jaar gerealiseerd wordt.
 - Het plan beschrijft het jaarlijkse beheer van het gebied en de voorwaarden waaraan een beheerder moet voldoen.
- Het bestemmingsplan bevat een compensatieovereenkomst tussen de initiatiefnemer en de provincie (art. 1 Urn). Is deze compensatieovereenkomst is ten minste opgenomen:
 - de rollen en verantwoordelijkheden van partijen,
 - een financiële onderbouwing waaruit blijkt dat fysieke compensatie is veiliggesteld en ook daadwerkelijk door de initiatiefnemer wordt betaald,
 - de termijn van realisatie,
 - een boeteclausule bij het niet, niet tijdig of onvolledig uitvoeren van de compensatie (ingebrekestelling is niet nodig en is ten minste gelijk aan 150 % van alle directe en indirecte kosten (art. 5, derde en vierde lid Urn),
 - de verplichting om te melden wanneer de compensatiemaatregelen starten, en
 - de verplichting om GS jaarlijks te informeren over de voortgang.
- Een financiële bijdrage bevat de volgende kostenelementen (art. 6 Urn);
 - kosten voor de aanschaf van de vervangende grond,
 - kosten voor de basisinrichting,
 - kosten voor de ontwikkelingstijd, en
 - kosten voor de planontwikkeling en planuitvoering.

Weidevogelleefgebieden

In Noord-Brabant zijn geen weidevogelleefgebieden aangewezen.

BIJLAGE C FOTO-IMPRESSIE PLANGEBIED

Figuur 14 Plangebied vanuit het oosten.

Figuur 15 Aanwezige natuur in het midden en oosten van het plangebied, bestaande uit houtsingels en grasland.

Figuur 16 Bomenrij in het zuidoosten van het plangebied.

Figuur 17 Boom met holtes (één van de bomen van de bomenrij van figuur 10); potentiële verblijfplaats vleermuizen.

Figuur 18. Moerasvegetatie in het oosten van het plangebied duidt op aanwezigheid oppervlaktewater. Door de droogte van afgelopen periode is geen oppervlaktewater aanwezig.

Figuur 19 Grasland en bosrand in het noord(oosten) van het plangebied.

Figuur 20 Speelterrein in het zuiden van het plangebied.

Figuur 21 BMX-baan in het noord(westen) van het plangebied.

Figuur 22 Parkachtig landschap, bakken met kruiden aanwezig in het zuidwesten van het plangebied.

Figuur 23 Omgeving ter hoogte van de Lochemstraat ten zuiden van het plangebied.

Figuur 24 Omgeving ter hoogte van de Elburglaan ten noorden van het plangebied.

BIJLAGE D INSPECTIE BOOMHOLTEN VLEERMUIZEN

Datum; (12-02-2019, 10°C, 1-2 BFT, BEWOLKT)

Methodiek

De inspectie van bomen met holte(n) is uitgevoerd door Jasper Osterthun, ecooloog van Arcadis. De inspectie is uitgevoerd met een verreiker, ladder en een endoscoop en zaklamp, zie Figuur 27. De holten zijn onderzocht op sporen (zoals uitwerpselen) van vleermuizen en geschiktheid als verblijfplaats.

Bevindingen

Naast de holten die zijn waargenomen gedurende de quickscan zijn nog een aantal holten met de hoogwerker aangetroffen. In totaal zijn 10 bomen met een potentiële verblijfplaats aangetroffen, zie Figuur 28. Bij één boom zijn vermoedelijk sporen van vleermuizen aangetroffen, zie Figuur 29 foto 2. Bij de overige bomen zijn geen sporen en/of geschikte holten aangetroffen. Bij twee van deze bomen zijn de holte zo groot dat op basis van endoscopisch onderzoek aanwezigheid van sporen niet uitgesloten kan worden.

Bij de andere bomen met potentiële verblijfplaats zijn oppervlakkig holte(n) aangetroffen, zie Figuur 30. Bij deze bomen met holte(n) ontbreken beschutten plekken voor vleermuizen waardoor aanwezigheid van een structurele vaste rust- of verblijfplaats uitgesloten is.

Voorgenomen werkzaamheden en effecten op vleermuizen

Het voornemen is om een deel van de bomen met potentiële verblijfplaats van vleermuizen te kappen. Bij het kappen van deze bomen bestaat het risico's dat verblijfplaatsen worden vernietigd en aanwezige vleermuizen worden verwond en/of gedood. Voor de overige bomen met potentiële verblijfplaats van vleermuizen dient rekening gehouden te worden met de verstoring die in de directe omgeving gaat plaatsvinden. Door de voorgenomen werkzaamheden in de directe omgeving van de potentiële verblijfplaatsen kan mogelijk een tijdelijk effect van licht, geluid en trillingen plaatsvinden. Door de herontwikkeling van het gebied kan mogelijk een permanent effect op de directe omgeving van de potentiële verblijfplaatsen plaatsvinden. Zowel tijdelijke als permanente effecten kunnen leiden aantasting van de verblijfplaats en verstoring van vleermuizen. De hierboven genoemde effecten op vleermuizen leiden tot conflict met de Wnb en derhalve dienen alle geschikt bevonden verblijfplaatsen onderzocht te worden op aanwezigheid van vleermuizen conform het vleermuisprotocol 2017.

Conclusie

Binnen het plangebied dienen 10 bomen onderzocht te worden op verblijfplaatsen van vleermuizen alsmede de relatie van de totaal beplanting op de gebruiksfuncties van deze verblijfplaatsen (foerageer en aan-vliegroutes). Deze bomen staan verspreid door het plangebied. Gelet op de grootte van het onderzoeksgebied en de richtlijnen uit het Vleermuisprotocol 2017, is bepaald dat 2 personen per veldbezoekronde ingezet dienen te worden. In Figuur 3 zijn de onderzoeksgebieden opgenomen. Conform Vleermuisprotocol 2017 dienen in totaal 5 veldbezoeken uitgevoerd te worden tussen 15 mei en 15 oktober. Eén veldbezoek (door één persoon) is reeds in oktober 2018 uitgevoerd.

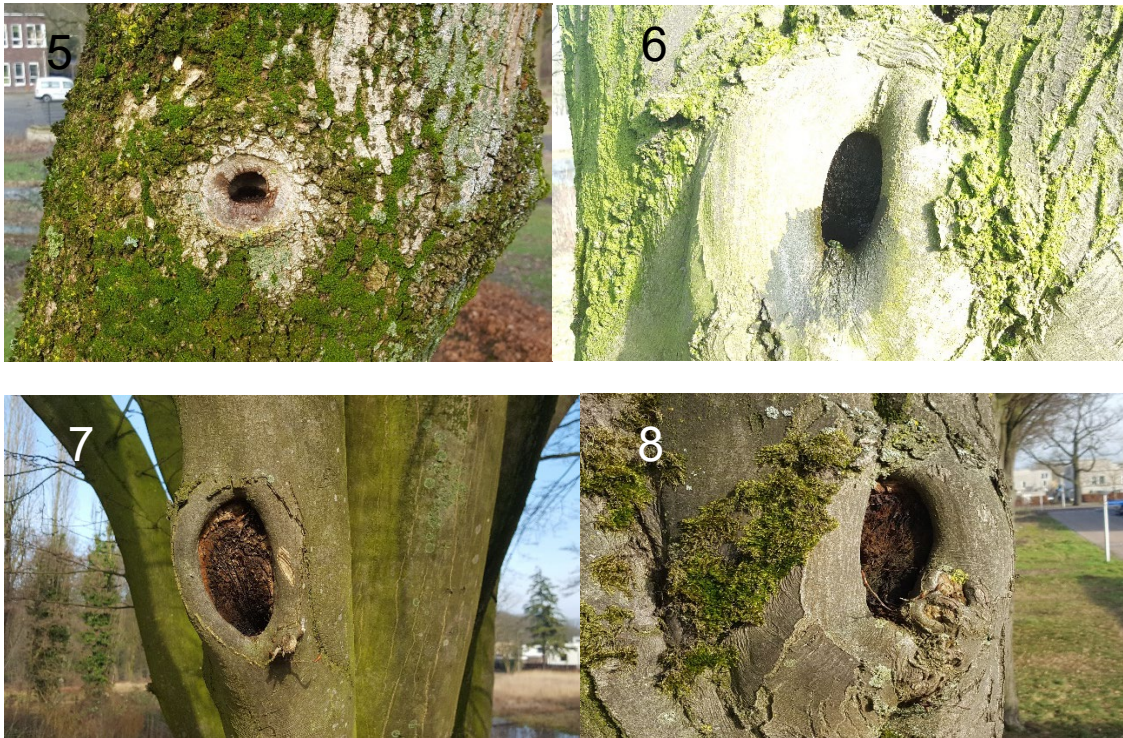
Figuur 25 Links: verreiker is ingezet voor het onderzoek van de boomholten, Rechts: Boomholten-onderzoek met endoscoop.

Figuur 26 Bomen met een potentiële verblijfplaats van vleermuizen (groen kruis). De nummers refereren aan de foto's in Figuur 5 en 6)

Figuur 27. Bomen met potentiële verblijfplaats vleermuizen. Nummering refereert aan de nummering in Figuur 3.

Figuur 28 Bomen met een holte die ongeschikt zijn als structurele vaste rust- en verblijfplaats van vleermuizen. Nummering refereert aan de nummering in Figuur 3.

Figuur 29 Het plangebied is verdeeld in twee onderzoeksgebieden (rood omkaderd). Bomen met potentiële verblijfplaats (groen kruis).

COLOFON

NATUURTOETS
DRENTS BUITEN EINDHOVEN

KLANT
SDK Vastgoed

AUTEUR
Jasper Osterthun

PROJECTNUMMER
C05053.000127.0400

ONZE REFERENTIE
084039083 D

DATUM
16 december 2019

STATUS
Definitief

GECONTROLEERD DOOR

VRIJGEGEVEN DOOR

ing. M.W.J. Stevens
Adviseur ecologie & Specialist fauna

ing. M.W.J. Stevens
Adviseur ecologie & Specialist fauna

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 1632
6201 BP Maastricht
Nederland
+31 (0)88 4261 261

www.arcadis.com